Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...нваарай 1921 оной ...нһээ 21-нээ гарана. | № 80 (18403). | 1990 оной апрелиин 6, пятница | Сэн 3 мун.

КПСС-эй ЦК-да УУЛЗАЛГА БОЛОБО

КПСС-эй ЦК-гай секретарьнар Латвиин Компартиин ЦК-гай бюрогой гэшүүдтэй, гэшүүндэ кандидадуудтай апрелиин 4-дэ уулзаба. Республикын Компартиин болохоёо байгаа XXV съездэ хабаатай асуудалнууд тэрээн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

Латвиин ССР-тэхи байдал орёо түгшүүрилтэй, зүрилдөөтэй байһаар. Тохёолдоһон асуудалнуудые шиидхэхэ харгы замууд бэдэрэгдэжэ байна гэжэ һанамжануудаа үнэн сэхэ руунь хэлэн абалсалгын үедэ тэмдэглэгдээ. Энээнтэй дашарамдуулан. Латвиин дулдыданги бэшэ байдалые бэхижүүлхэ, ниитын-политическэ ажабайдалда Компартиин үүргэ дээшэлүүлхэ асуудалнуудаар орёо хурса хөөрэлдөөнүүд болоно.

Ажал ябуулгануудай бүтэмжэтэй һайн программа зохёожо, энээнэй үндэһөөр республикын, тэрэнэй арадай хуби заяае ёһотоор сэгнэжэ байдаг бүхы хүсэнүүдые нэгэдүүлхэ гээшэ Латвиин Компартиин XXV съездын гол зорилго болоно гэжэ уулзалгада хабаадагшад тэмдэглээ.

Уулзалга дээрэ М. С. Горбачев үгэ хэлэбэ. (ТАСС).

КПСС-эй обкомой пленум тухай ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Мүнөөдэр, апрелиин 6-да партиин Буряадай обкомой пленум зарлагданхай. Пленум дээрэ эмхидхэлэй асуудал зүбшэгдэжэ шиидхэгдэхээр хараалагдана. Пленумэй зүблэхэ зүйлдэ КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарине һунгаха асуудал табигдаха байна.

Пленумэй хүдэлмэри тухай республикын партийна газетэнүүдтэ, телевидени болон радио-дамжуулгануудта үргэнөөр мэдээсэгдэхэ.

КОМИССИИН ЗАСЕДАНИ

Эмхидхэлэй-партийна ба кадрова хүдэлмэриин асуудалнуудай талаар КПСС-эй обкомой комиссиин заседани үсэгэлдэр боложо, республикын партийна эхин организацинуудта, КПСС-эй горрайкомуудай пленумууд дээрэ, партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаанууд дээрэ КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретариин тушаалда кандидатурануудые дэбжүүлгын дүнгүүдые зүбшэн хэлсэбэ. Эдэ суглаанууд болон пленумууд дээрэ нүхэд: КПСС-эй обкомой хоёрдохи секретарь К. А. Албашеевэй, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ С. Н. Булдаевай, КПСС-эй Зэдын райкомой нэгэдэхи секретарь В. А. Ивановой, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Н. И. Крючковой, Туркмениин ССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Л. В. Потаповай, КНДР-тэхи СССР-эй посольствын советник-посланник В. Б. Сагановай, КПСС-эй обкомой секретарь В. С. Тимашовой кандидатуранууд дэбжүүлэгдэһэн байгаа.

Дэбжүүлгын дүнгүүдые зүбшэн хэлсэлгын үедэ нүхэд К. А. Албашеев, В. С. Тимашов тэдэнэй кандидатурануудые болюулха тухай гүйлтатайгаар хандаһан байгаа. Тэдэнэй гүйлтанууд хангагдаа.

КПСС-эй областной комитедэй нэгэдэхи секретариин тушаалда һунгагдахын тула нүхэд С. Н. Булдаевай, В. А. Ивановой, Н. И. Крючковой, Л. В. Потаповай, В. Б. Сагановай кандидатурануудые КПСС-эй обкомой пленумэй үзэмжэдэ табиха тухай шиидхэбэри комисси баталан абаба.

КПСС-эй обкомой пленум үнгэргэлгэдэ хабаатай бусад асуудалнуудые комисси мүн лэ хаража үзөө.

Пленумэй хүдэлмэри «Правда Бурятии» болон «Буряад үнэн» газетэнүүдтэ толилогдохо, телевидени болон радиогоор дамжуулагдаха юм.

Малай үбэлжэлгэ — шанга шалгалта

Ниитын малай үбэлжэлгэ зургаадахи һараяа үргэлжэлжэ байна. Энэ шухала кампани мапшан, ажахы, район бүхэндэ ондо ондоогоор үнгэрдэг гээшэ ааб даа. Тиимһээ тэнтэрээ байгша оной эрхэ байдалда малай үбэлжэлгын ехэл хүндэхэнөөр, хүшэрхэнөөр үнгэржэ байһаниинь элитэ. Мухар-Шэбэрэй районой колхоз, совхозуудай малшадай энэ харюусалгатай хаһын үедэ ямараар хүдэлжэ ябаһаарнь һонирхон, манай корреспондент Д. Дондоков хэдэн асуудалтайгаар арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Валерий Фёдотович Никулевта хандаһан байна.

Н. А. Темирянц Хойто-Байгалай районой «Тыйский» совхозой һүнэй нэгэдэхи фермые даагшаар хүдэлдэг юм. Тэрэнэй ударидадаг коллектив үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһөө 3547 килограмм һү һааһан байна. Республикын дүрбэн мянгатанай клубай гэшүүдтэй болоһон уулзалгада хабаадажа, хойто зүгэй шэрүүн уларилтай эрхэ байдалда хайшан гэжэ һү ехээр һаадаг тухайгаа тэрэ хөөрэһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фермые даагша Н. А. Темирянц.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ГАМТАЙГААР ХЭРЭГЛЭЖЭ ШАДАБАЛ

Асуудал: Танай район мүнөө жэлдэ нёдондонойхиһоо яһала ехэ һү һаажа ябана. Энэнь хаанаһаа эхитэй гээшэб.

Харюу: Ажахынуудай һү һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд жэлэй эхинһээ хойшо үнгэрһэн хоёр һарын туршада бүхыдөө 28.635 центнер һү һаажа амжаба. Энэнь нёдондонойхидо орходоо 2546 центнерээр ехэ гэхэ гү, али 10 процентээр дээшээ болоно. Энэ түйлагдаһан амжалтануудаараа һанаагаа амарһанай хэрэггүй. Манай районой бүхы фермэнүүд ажалдаа үндэр дүнгүүдые түйлажа үшөөл биранагүй.

Асуудал: Энэ хэлэгшэеэ жэшээ дээрэ харуулбалтнай, ехэл һайн байгаа.

Харюу: Тиимэ даа. «Родина» колхозой Хара-Шэбэрэй, «Коммунизм» колхозой Түбэй, «Забайкалец» совхозой һүгөөтын, Суулгын совхозой Гашайн һү һаалиин фермэнүүдэй, комплекснуудай һү абалгаяа 18—40 процентээр нэмээхэдэнь, харин «Путь Ленина» колхозой Түбэй фермынхид сагаан эдеэ үйлэдбэрилгээ 294 центнерээр, «Авангард» совхоз — 92, «Знамя Ленина» колхозой калиновкынхид 62 центнерээр багэ болгожорхиһон байна. Жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө абтажа байһан һүнэй хэмжээе абажа харабал, энэнь нёдондо жэлэйхидэ орходоо 40 килограммаар дээшээ болоно. Үнгэрһэн хоёр һарын туршада үнеэн бүриһөө 386 килограмм һүн һаагдаба. Харин «Путь Ленина» колхозой фермын һаалишад энэ хугасаа соо үнеэн бүриһөө оройдоол 267 килограмм һү абаһан байха юм.

Асуудал: Продукциин шанар тухай хөөрэжэ үгыт.

Харюу: Энэ талаар тиимэ урмашамаар үрэ дүнгүүд түйлагдабагүй. Үнгэрһэн февраль һара соо тушааһан һүнэймнай шанарынь бүри доошоо ороо. Январь һарада бидэ гүрэндэ худалдагдаһан һүнэй 94 процентыень нэгэдэхи сортоор тушааһан һаа, хоёр һарын дүнгөөр 90 процент болошоо.

Асуудал: Танай райондо хоёр үүлтэрэй үнеэд һаагдадаг гээшэ ааб даа. Энэ талаар һаалишадай үрэ дүнгүүдынь хайшан гээд согсологдодог юм?

Харюу: Зүб лэ даа. Хара-эрээн симментал үүлтэрнүүдэй үнеэдые харууһалдаг малшадай үрэ дүнгүүдынь хоёр янзаар согсологдодог. Жэшээлхэдэ, Хара-эрээн үүлтэрэй үнеэн февраль һарын туршада 300 килограммһаа, симментал үүлтэрэй үнеэн 28 хоногой туршада 260 килограммһаа бага бэшэ һү үгэхэ ёһотой байгаа. Энэ дүримые районой 16 һаалишан дүүргэжэ шадаа бэлэй. Тэрэнэй юһэниинь Ленинэй нэрэмжэтэ колхозһоо, зургааниинь «Забайкалец» совхозһоо, нэгэниинь «Заганский» колхозһоо болоно. Колхоз, совхозууд һү һаали дээшэлүүлхэ талаар бии байһан арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэхэ ёһотой.

ДАХИНАА ЗУУТАН

Алексей Ешеевич, Тамара Цыреновна Цыцыковтэн Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо гушадахи жэлээ хонин ажалда хүдэлжэ, баян дүй дүршэлтэй болоһон хүнүүд гээшэ. Ажалша бэрхэ энэ гэр бүлынхид байгша ондо түрүүшынхиеэ хурьгаһан 558 эмэ зуһаһаа 564 хурьгадые абажа, нёдондо жэлдэ түйлаһан амжалтаяа улам арьбадхажа шадаба. Иигэжэ тэдэнэрэй энэ жэлэй хүндэ хүшэр эрхэ байдалда зуун эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 101 түл абаад, гарза хоролтогүйгөөр томо болгожо ябаһаниинь һайшаалтай.

Зэдэ. Д. БАЗАРОВ.

1990 ондо үнеэн бүриһөө 2500 килограмм һү һаахын түлөө!

1990 ОНОЙ АПРЕЛИИН 1-нэй МЭДЭЭН

Районууд	Һаагдаһан һүн (килограммаар): Жэлэй эхинһээ үнеэн бүриһөө	Һаагдаһан һүн (килограммаар): Нёдондонойхитой сасуулхада (+) ба (–)	Һаагдаһан һүн (килограммаар): Үнеэн бүриһөө суудхэдэ	Жэлэй эхинһээ хойшо бүхыдөө һаагдаһан һүн нёдондонойхитой сасуулхада (центнерээр) (+) ба (–)
Хойто-Байгалай	706	— 44	8,0	— 161
Прибайкалиин	688	+ 41	9,1	+ 1276
Кабанскын	666	+ 29	7,8	+ 2176
Ивалгын	656	— 36	7,4	— 1532
Тарбагатайн	653	+ 38	6.7	+ 2042
Сэлэнгын	631	+119	8.0	+ 3889
Мухар-Шэбэрэй	625	+ 57	7,4	+ 3491
Зэдын	602	+ 24	6,7	— 2458
Хоринн	597	+ 79	7,3	+ 2685
Загарайн	580	+ 46	6,9	+ 2367
Түнхэнэй	558	— 57	6,0	— 2991
Хурамхаанай	549	+ 74	6,9	+ 1736
Бэшүүрэй	538	+ 22	6,1	+ 856
Захааминай	508	+ 47	6.1	+ 1266
Яруунын	502	+ 55	5,9	+ 2880
Баунтын	465	— 43	6.0	— 221
Баргажанай	460	+ 88	6.4	+ 2480
Хяагтын	442	— 80	5,1	+ 4356
Хэжэнгын	395	+ 16	5.1	+ 4
Ахын	199	+ 44	2,4	+ 253
Республика бүхыдөө	569	+ 26	6,7	+25594

Байгша оноймнай түрүүшын квартал дүүрэбэ. Тиин энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө һү ехээр һаахын түлөө социалис мурысөөндэ оролсоһон һаалиин фермэнүүдэй, һүнэй комплекснуудай коллективүүд илангаяа малай үбэлжэлгын шиидхэхы шатадаа орожо байһан мүнөө үедэ горитой ололго гаргана. Жэшээлбэл, үнгэрһэн арбан хоногой туршада Прибайкалиин райондо үнеэдэй һү шэмэ 800 граммаар дээшэлээ. Мүн эндэ хоногой 100—200 граммаар үнеэдэйнгээ һү шэмые нэмээһэн районууд бии. Гэбэшье юрэнхы дээрээ малай ашаг шэмэ зарим нютагуудта эрид доошолоо.

Ушарынь гэхэдэ, мүнөө диилэнхи ажахынуудта малай үбһэ тэжээл хоморджо, бага боложо захалба ааб даа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ энээниие дабтахагүйн тула талха таряанай зүйл, һолоомоо нөөсэлжэ, зуһаландаа гараад байһан һүрэг үнеэдтээ шанаржуулагдаһан тэжээл үгэдэг.

Буряадай агропромсоюзай мэргэжэлтэдэй суглуулжа согсолһон эдэ тоо, мэдээнүүдые зэргэсүүлэн харахада, байгша ондо опон районууд нёдондоной энэ үеынхиһөө үнеэдэйнгээ һү шэмые дээшэлүүлжэ байна. Ушарынь хадаа мүнөө сагаан эдеэ элбэг ехээр абажа бэлэдхэхэ тэмсэл хааханагүй үргэдэбэ гээшэ. Тусхайлбал, хододоо гэзгэлдэ ородог байһан Баргажанай райондо үнеэдэйнь һү шэмэ хоногой туд бүриин хоёр килограммаар дээшэлээ.

Сагаан эдеэнэй элбэгээр үйлэдбэрилэгдэжэ байһан ушар гансашье ажалай тэмсэлэй үргэдэһэнһөө бэшэ, мүн фермэ, комплекснуудта ажаллагшадай салин түлбэриие урдынхиһаа ондоохоноор гэхэ гү, али бүхыдөө абтаһан олзын зэргээр үгэдэг болоһонһоо эхитэй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Эдэ үдэрнүүдтэ малай үбэлжэлгын харюусалгатай хаһын шиидхэхы шата хүрэжэ ерэбэ. Тиимэһээ хабарнай бараг һайнаар хүрэжэ ерэбэ гээд һанаагаа амарангүй, бүхы һүрэгөө һайнаар ногоон дээрэнь гаргахаар горитойхон бэлэдхэл хэжэ, үнеэдэйнгээ һү шэмые зуһаландашье доошолуулхагүйгөөр бүхы юумэеэ харааада абаха шухала болоод байна.

Н. ДАМБАЕВ.

ШЭНЭ СОВЕДЭЙ ТҮРҮҮШЫН АЛХАМУУД

Арадай депутадууд үргэн олоной этигэлые харюулха ааб за гэжэ найданабди. Эгээл иимэһээ һунгалтын урда тээхи тэмсэлэй үедэ халуун шанга хөөрэлдөөнүүд болоһон байгаа, һунгагшадай һанамжын ёһоор, тэдэнэй этигэл найдалые харюулһан, гүнзэгы удхатай һунгалтын урда тээхи программануудтай, орёо нарин зорилгонуудые шиидхэхэ аргатай хүнүүд лэ гол түлэб илалта түйлажа, депутадуудай мандадуудта хүртөө.

Маанадай этигэл найдал харюулагдаха байха, алдуу эндүү гаргаагүй бээзбди, Соведүүдтэ манай түлөөлэгшэд тухай хөөрэлдөөнэй гарахада, урма зоригоо хухархагүй аабзабди? Арадай депутадуудта һунгалтын дүүрэһэнэй һүүлээр эдэ бүхы асуудалнууд гарана. Эдэнэй олонхид һунгалтын урда тээ үгэһэн найдуулгануудаа бэелүүлхые оролдожо байна.

Буряадай АССР-эй арадай депутадууд тон ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри бэелүүлхэ зэргэтэй. Нэн түрүүн экономико бэхижүүлхэ, демократиие үргэдхэхэ, гэмтэ ябадал гаргалгые зогсоохо арга олгоһон хуулиин актнуудые батален абаха шухала. Арадай депутадууд саг үргэлжэ хүдэлдэг депутадуудай комиссинуудта ажаллаха ёһотой. Нормативна актнуудай проектнүүдые баталан абахын тула тэдэнэр дурадхаха зэргэтэй. Хэниинь саг үргэлжэ хүдэлдэг ямар комиссинуудта ажаллаха гээшэб? Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сессидэ бэлдэхэ, тэрэниие үнгэргэхэ талаар эмхидхэлэй комитет энээниие шиидхэхэ юм. Арадай депутадуудай өөһэд өөһэдынь дура хүсэлэнгүүдые хараада абажа, ниитын ажал хэрэгүүдэй аша туһада анхаржа, энээниие шиидхэхэ байһаниинь элитэ.

Эмхидхэлэй комитет Верховно Соведэй Түрүүлэгшын ба тэрэнэй орлогшонорой кандидатурануудаар дурадхалнуудые оруулха, республикын засагай дээдын зургаанай аппарадай байгууламжын ямар байхые тодорхойлхо зэргэтэй. Юрэдөөл, эмхидхэлэй комитедһээ ехэ юумэн дулдыдаха байна. Тэрэ республикын парламентда хүдэлмэриин эршэ дэлисэ олгохо ёһотой.

Эгээл таарамжатай һайн шиидхэбэринүүдые абаха ёһотой эмхидхэлэй комитедые байгуулха гээшэ Буряадай АССР-эй арадай депутадуудай һаяхан болоһон хүдэлмэриин түрүүшын уулзалга дээрэ табигдаба. Урда тээнь республикын Верховно Соведэ Президиум дээрэ эмхидхэлэй комитедэй бүридэлдэ кандидатуранууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа. Эмхидхэлэй комитедые 11 хүнһөө бүридүүлбэл, эгээл таарамжатай ха гэһэн һанамжанууд хэлэгдээ, кандидатуранууд тодорхойлогдоо. Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. К. Шомоевто үгэ үгтэжэ, кандидатуранууд тухай дурадхалнуудые оруулба.

Буряадай АССР-эй арадай депутадуудые һунгаха талаар мартын 4-дэ, 18-да үнгэргэгдэһэн һунгалтын, дахинаа дуугаа үгэлгын дүнгүүд тухай К. К. Шомоев мэдээсээд, Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүдэй һанамжын ёһоор, республикын парламентын сессиие хоёр шатаар — апрелиин 19-дэ Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ болон тэрэнэй орлогшонорые һунгалгада хабаатай асуудалнуудые шиидхэхэ, правительствын толгойлогшые томилхо, депутадуудай саг үргэлжын комиссинуудые тодорхойлхо; сессиин хоёрдохи хахадые 2—3 неделиин үнгэрһэн хойно зарлажа, республикын бүхы засагай зургаануудые бүридүүлгые түгэсхэхэ хэрэгтэй гэжэ мэдээсэбэ. Верховно Соведэй, правительствын ажал ябуулгын программые баталан абаха.

Арадай депутадуудай ажал ябуулгын али бүхы ушар баримтануудые хараада абахадаа, Верховно Соведэй Президиум тон һайн хэрэг хээ гэжэ һананаб. Тиигэжэ һүүлэй һүүлдэ дурадхагдаһан регламентые зүбшөөһэн байгаа.

— Эмхидхэлэй комитедэй бүридэлэй ямар гол ёһонуудаар шэлэгдэһэниинь намда ойлгогдоногүй,— гэжэ Улаан-Үдэ станциин электромеханик арадай депутат М. Г. Долгоаршинных мэдүүлбэ.— Саашадаа бидэ хэн нэгэнэй заабаряар хүдэлхэ ёһогүйбди гээд тоолоноб. Мүнөө сагнай ондоо болоо ха юм даа...

— Эмхидхэлэй комитедэй бүридэлые нилээд үргэдхэхэ хэрэгтэй. Республикын бүхы районууд тэрээндэ түлөөлэгдэхэ ёһотой,— гэжэ «Бурятводмелиорация» нэгэдэлэй Хориин ПМК-гай начальник Г. М. Корнаков дурадхаба.

— Гансал эмхидхэлэй комитет засагай зургаануудые бүридүүлхэ ёһогүй. Бүхы арадай депутадууд энэ хэрэгтэ эгээл эдэбхитэйгээр хабаадаха зэргэтэй,— гэжэ Кабанскын районой түбэй больницын отделениие даагша арадай депутат В. С. Борисов мэдүүлээ.

— Бүхы социальна бүлэгүүдэй, мэргэжэлнүүдэй түлөөлэгшэд эмхидхэлэй комитедтэ хүдэлхэ ёһотой. Эндэ медицинын хүдэлмэрилэгшэд, багшанар үгы байна,— гэжэ городой түргэн туһаламжын больницын врач арадай депутат А. Я. Лазарев хэлэбэ.

Эмхидхэлэй комитедэй бүридэлые үргэдхэхэ тухай, тэрэниие бүридүүлхэдээ ондоогоор хандаха тухай дурадхалнуудые түрүүлэгшээр һууһан арадай депутат Р. Б. Гармаев зүбшөөжэ, энэ асуудалые дуугаа үгэлгэдэ табиба. Эмхидхэлэй комитедэй бүридэлые үргэдхэхын түлөө олонхид һанамжануудаа хэлээ.

Забһарлалга соносхогдожо, тэрэнэй үедэ арадай депутадууд өөһэдынгөө делегацинуудтай һанамжануудаа хэлсэжэ, эмхидхэлэй комитедэй гэшүүдэй кандидатурануудые тодорхойлһон байгаа. Дахинаа дуугаа үгэлгэ үнгэргэгдэжэ, 29 арадай депутат эмхидхэлэй комитедэй гэшүүдээр һунгагдаа. Республикын бүхы районуудай түлөөлэгшэд тэрэнэй бүридэлдэ оробо.

Республикын шэнэ парламент, урдынхидал мэтэ, аппарадай уридшалан бэлдэһэн хараа түсэбые баримталан, үгэ дууламгайгаар хүдэлхэ хэбэргүй байна гэжэ харуулхын тула иимэ дэлгэрэнгыгээр хөөрэбэб. Верховно Соведэй ажал ябуулга һаял эхилжэ байха. Тиимэһээ нэгэ ушар баримтаһаа дэлгэрэнгы тобшолол хэхэнь үшөөл эртэ юм ааб даа.

Уулзалгын һүүлээр эмхидхэлэй комитедэй түрүүшын заседани болобо. «Буряад үнэн» газетын редактор, Буряадай АССР-эй арадай депутат Р. Б. Гармаев тэрэнэй түрүүлэгшээр һунгагдаа. Эмхидхэлэй комитет гансал арадай депутадуудтай бэшэ, харин ниитын эмхинүүдтэй нягта холбоотойгоор хүдэлхэ юм гэжэ түрүүлэгшэ найдуулба. **Эмхидхэлэй комитет республикын Верховно Соведэй Президиумдэ байрлана. Тэрэнэй хүдэлмэриин телефон иимэ: 2-23-48.**

Эмхидхэлэй комитедэй, саашадаа Верховно Соведэй бүхы хүдэлмэри олондо мэдээсэлгын оршон байдалда ябуулагдаха ёһотой гэжэ Улаан-Үдын авиационно үйлэдбэриин нэгэдэлэй таһагай начальнигай орлогшо, арадай депутат О. Б. Хомутовой хүсэлэнгые түгэсхэлдөө дурдаха дуран хүрэнэ.

Энэмнай манай үе сагта хэрюусама һайн хүсэлэн ха юм даа.

В. БАДМАЕВ.

…С-эй XXVIII СЪЕЗДЫН ДЕЛЕГАДУУДЫЕ ҺУНГАХА ҺУНГАЛТА ҮНГЭРГЭХЭ …ААР ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИИН КОМИССИИН ШИИДХЭБЭРИ

…мартын 23-да КПСС-эй обкомой пленумэй …гдаһан КПСС-эй XXVIII съездын делегадуудые һунгаха гуримтай тааралдуулан, 4000 коммунистнэ делегадые түлөөлэлгын нормо ха… областной партийна организациин комиссиин партийна һунгуулиин округуудые байгуулба (шиидхэбэ):

…Железнодорожно 1-дэхи — Железнодорожно районой партийна организацинууд, округой түб — КПСС-эй Железнодорожно райком (4284 КПСС-эй гэшүүн)

…2-дохи — Железнодорожно районой партийна организацинууд, округой түб — авиапредприятиин партком (4280 КПСС-эй гэшүүн)

…3-дахи — Октябрьска районой партийна организацинууд, округой түб — КПСС-эй Октябрьска райком (4182 КПСС-эй гэшүүн)

…4-дэхи — Советскэ районой партийна организацинууд, округой түб — КПСС-эй Советскэ райком (4392 КПСС-эй гэшүүн)

Ниитэ городой 5-дахи — Железнодорожно, Октябрьска, Советскэ районуудай партийна организацинууд, округой түб — КПСС-эй Улаан-Үдын горком (4256 КПСС-эй гэшүүн)

Мухар-Шэбэрэй 6-дахи — Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Тарбагатайн районуудай партийна организацинууд, округой түб — КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райком (4027 КПСС-эй гэшүүн)

Сэлэнгын 7-дохи — Сэлэнгын, Ивалгын районуудай партийна организацинууд, округой түб — КПСС-эй Гусиноозёрскын горком (3582 КПСС-эй гэшүүн)

Хяагтын 8-дахи — Зэдын, Хяагтын районуудай партийна организацинууд, округой түб — КПСС-эй Загарайн райком (3957 КПСС-эй гэшүүн)

Загарайн 9-дэхи — Загарайн, Прибайкалиин районуудай партийна организацинууд, округой түб — КПСС-эй Загарайн райком (3957 КПСС-эй гэшүүн)

Захааминай 10-дахи — Захааминай, Түнхэнэй, Ахын районуудай партийна организацинууд, округой түб — КПСС-эй Түнхэнэй райком (3592 КПСС-эй гэшүүн)

Кабанскын 11-дэхи — Кабанскын районой партийна организацинууд, округой түб — КПСС-эй Кабанскын райком (3413 КПСС-эй гэшүүн)

Баргажанай 12-дохи — Хурамхаанай, Баргажанай, Баунтын районуудай партийна организацинууд, округой түб — КПСС-эй Баргажанай райком (3157 КПСС-эй гэшүүн)

Хориин 13-дахи — Яруунын, Хэжэнгын Хориин районуудай партийна организацинууд, округой түб — КПСС-эй Хориин райком (3957 КПСС-эй гэшүүн)

Северобайкальскын 14-дэхи — Хойто-Байгалай, Муйскын районуудай партийна организацинууд, округой түб — КПСС-эй Северобайкальскын горком (4466 КПСС-эй гэшүүн)

Партийна ажабайдал: хубилган шэнэдхэлгын замаар

«МҮНӨӨ ҮЕЫН БАЙДАЛАЙ» hҮҮЛЭЭР

Мартын hүүлшын үдэрнүүдэй нэгэндэ Буряадай эрдэмэй түбтэ партийна нээмэл суглаан боложо, КПСС-эй Буряадай областной комитедэй табадахи пленумэй (мартын 23) дүнгүүдые зүбшэн хэлсэбэ.

Тус пленум дээрэ Буряадай эрдэмэй түбэй партийна нээмэл суглаанай тогтоол болон КПСС-эй ЦК-да партиин ветерануудай эльгээhэн бэшэг тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ hэн гээшэ ааб даа.

БНЦ-гэй коммунистнуудта, эрдэмтэ худэлмэрилэгшэдтэ энэ политическэ ехэ удха шанартай үйлэ хэрэг байгаа юм. Юундэб гэхэдэ, республикын партийна хүтэлбэри горитой алдуу, эндүүнүүдэй түлөө түрүүшынхиеэ иимэ хурсаар, залан сэхээр шүүмжэлэгдэhэн байгаа бшуу. Мүн БНЦ мэтын иимэ томо партийна эхин организациин hанамжа, хараа бодолнуудые партиин областной комитедэй үргэдхэгдэмэл пленумэй үзэмжэдэ тусгаар табиха ушар Буряадай областной партийна организациин түүхэдэ үзэгдөөгүй юм.

Энэ талаар эрдэмэй түбэй партийна комитедэй секретарь Н. И. Ленскинов мэдээсэл хээ:

— Пленумэй болохо гараг, үдэр, зүблэхэ зүйл тухай мартын 22-то гэхэ гү, али пленумhээ нэгэ үдэр урид албанай ёhоор мэдээсэhэн байна. hураг дуулаад, би бүри мартын 21-дэ пленумдэ хабаадаха 10 хүн тухай мэдүүлгэ КПСС-эй обкомдо үгэhэн байнаб. Албанай ёhоор парторганизациhаа В. Е. Викулов бидэ хоёр уригдаhан байгаабди, А. К. Тулохонов шалгалтын комиссиин гэшүүнэй, Г. Л. Санжиев, Н. М. Белоколодов ветеранай эрхээр пленумдэ хабаадаа.

БНЦ-гэй партийна нээмэл суглаанай тогтоол болон КПСС-эй ЦК-да партиин бүлэг ветерануудай эльгээhэн бэшэг тухай асуудалые пленум дээрэ зүбшэн хэлсэлгын үрэ дүнгүүдые сэгнэхэдээ, Н. И. Ленскинов иигэжэ тэмдэглээ:

— Байгша оной февралиин 14-дэ үнгэрhэн манай партийна нээмэл суглаанай hүүлээр болоhон үйлэ хэрэгүүдые шэнжэлжэ үзөөд байхадаа, КПСС-эй обкомой пленум намда зохид бэшээр үзэгдөө. Пленум уридшалан горитойгоор зонхилогдожо ябуулагдаа. Пленумэй урда тээ, олондо мэдээсэл тараадаг зарим хэрэгсэлнүүдтэ болоhондол адляар, пленум дээрэшье БНЦ-гэй партийна организацида олоороо добтолhон байна. Февралиин 25-най митингые манда няагаа. Тэрэниие эмхидхэлгэдэ бидэ ямаршье хабаагүй байгаа юмди. Нацинууд хоорондын хёмороо дэбэргэнэт гэжэ бидэниие гэмнээ. Харин үнэндөө манай суглаан дээрэ Буряад орондо нацинууд хоорондын харилсаанууд тушаа юуншье хэлэгдээгүй байгаа. Обкомой заабаряар манай суглаанай шиидхэбэриие буруушааhан партийна организацинууд тэрэ суглаан дээрэ болоhон залан сэхэ хөөрэлдөөнэй удхые бодото дээрээ мэдээгүй юм. Партиин шэнэлэгдэжэ байhан эрхэ байдалдэ обкомой мүнөөнэй бүридэл областной партийна организациие ударидажа шадахагүй гэжэ би өөрөө тобшолооб.

Энэ суглаан дээрэ, тэрэл февралиин 14-нэйхидэл адляар, эрдэмэй түбэй коммунистнуудай үгэ буляалдаан дэлгэрээ. Тиигээшьегүйдэнь аргагүй. Республика дотор тохёолдоhон нийтын-политическэ байдал тухай урдахи суглаан дээрэ болоhон нюур сахилтагүй хурса, залан сэхэ хөөрэлдөөн, тэндэ абтаhан тогтоол, мүн обкомой бюрогой мүнөөнэй бүридэлдэ этигэхэгүй гэhэн бүлэг ветерануудай бэшэг республика дотор политическэ эдэбхи үүсхэлые зарим тэды бадаруулhан байна. Энэ хэрэгтэ партийна организацинуудай хандалгань нэгэн адли бэшэ байгаа. Имагтал бюро түрүүтэй обкомой аппарадай хараа бодолынь хэлбэришэгүй сэб сэхэ — областной комитедэй хүтэлбэридэ шэглүүлэгдэhэн шүүмжэлэлые огто таhа арсаха, республика соо үзэгдэдэг хангалтагүй олон үзэгдэлнүүдэй түлөө партийна хүтэлбэриие залан сэхээр шүүмжэлхые зүрхэлhэн эрдэмэй түбэй партийна организацида, партиин бүлэг ветерануудта «шиидхэхы сохилто» үгэхэ — иимэ байгаа юм.

Зарим коммунистнуудай үгэ хэлэлгые жэшээ болгон дурадхахамни.

Е. В. Кислов, эрдэмтэ худэлмэрилэгшэ:

— Манай суглаанай шиидхэбэридэ республикын коммунистнуудай хандалгые обком иимэ тоонууд дээрэhээ сэгнэн тодорхойлоо: суглаануудай болоhон 207 парторганизациин имагтал 41-нь бидэниие дэмжээ. Энэнь аппарадта хангалгатай зохид тоонууд болоно. Гэбэшье бүхы шахуу суглаанууд аппарадай зонхилолготойгоор, тэрэнэй найруулгаар үнгэрөө бшуу. Суглаануудай болохо сагта диилэнхи олон коммунистнууд БНЦ-гэй суглаан дээрэ болоhон хөөрэлдөөнэй удхые мэдээгүй юм. Тэдэнэр имагтал «Правда Бурятии» газетэдэ энэ суглаанhаа үгтэhэн тоосоое уншаhан байна. Тиихэдэнь «Бурправдын», телевидениин зүгhөө манай шиидхэбэриие нэгэн дуугаар буруушааhаниие бүхы республика мэдэрээ. Энэ кампаниие газетэнүүдтэ, телевидениидэ шэмээ, суу ехэтэй интервьюнуудые үгэhэн обкомой секретарьнар нүхэд Беляков, Нимаева гэгшэд ударидаа hэн.

Б. Б. Балданов, социально-экономическа шэнжэлгэнүүдэй таhагые даагша:

— Олондо мэдээсэл дамжуулдаг хэрэгсэлнүүдэй КПСС-эй обкомой пленум тухай үгэhэн материалнуудтай танилсаад байхада, республика соо мүнөө тогтоод байhан политическэ байдалые областной комитет зүбөөр сэгнэжэ шадаагүй байна. Тэрээндэ партийна өөрыгөө шүүмжэлэл дутаа. Партиин обкомой бюродо этигэл найдабарияа үзүүлхэгүй гэhэн асуудал манай партийна организациин зүбөөр табиhые пленумэй материалнууд гэршэлнэ.

Эрдэмэй түбэй коллективтэ хабаатай болгожо, нацинууд хоорондын харилсаанай асуудалнуудые табиха, тэрэниие hүжэрөөхэ гээшэ буруу, «дээрэhээ» абтаhан гэхэ байнаб. Харин тиихэдэ «худэлмэришэн ангиин» түлөөлэгшэ Н. Бурцев национальна асуудал табижа, энэ талаар түгшүүрилтэй байдал байгуулhан хүнүүд — Буряадай эрдэмэй түбэй эрдэмтэд гэhэн харюусалгагүй мэдүүлгэ хэhэн байна. Мүн «Партиие үгы хэхэ!» гэhэн лозунг Буряадай эрдэмэй түбэй партийна организаци гаргаа гэhэн ямаршье баримтагүй, худал зэмэ тохоhыень коммунистнууд буруушаагаа. Февралиин 14-дэ энэ болоhон суглаанда хабаадаhан партиин обкомой секретарьнар Беляков, Нимаева болон бусад партийна комитедүүдэй худэлмэрилэгшэд нацинууд хоорондын асуудалаар хэгдэhэн нэгэшье үгэ дуулаагүй байха. Энээниие Бурцев мэдээгүй байгаагүй. Тиимэhээ тэрэ нацинууд хоорондын асуудал гаргаhан бодото хүнүүдые аршалхын түлөө энэ трибуна хэрэглээ хаш.

Үндэhэн зоной түлөөлэгшэ бэшэ, харин ондоо хүнэй Буряадай партийна организациие толгойлжо байhанда дураа гутаhан багаханшье баримта суглаанда хабаадагшадай үгэ соо олохые оролдоо hэм. Тэд иимэ юумэ байгаагүй. Энэл бодол эрдэмэй түбэй коммунистнуудай суглаанай шиидхэбэридэ, ветерануудай бэшэгтэ оруулхые тэдэниие буруушаагшад оролдоо ха юм.

Буряадай эрдэмэй интеллигенци хадаа интернациональна ёhо гурим сахидаг байгаа, байнашье. Энээниие суглаанай түгэсхэлдэ КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретаряар хэниие дэбжүүлхэ тухай асуудал зүбшэлгэ гэршэлээ. Эрдэмтэн Д. С. Сыренова энэ тушаалда ород хүниие—Леонид Васильевич Потаповые дурадхаа. Энэ дурадхалые суглаанда хабаадагшадай диилэнхи олониинь дэмжээ. Энэ хадаа, манай Буряадай коммунистнуудай яhанай илгаа хараагүй түрүүшын ээлжээндэ хүнэй ажал хэрэг мэдэхэ, үнэн сэхэ байhыень сэгнэдэг байhые гэршэлнэ. Мүн энэнь Буряадай интеллигенциин, партиин ветерануудай нацинууд хоорондын илгаа hүжэрөөнэ гэhэн хэлсээнэй худал байhые баримтална. Энэнь А. М. Беляков, Н. Ж. Бурцев болон тэдээндэ адлишуулай hэшхэлдэ үлэг.

Эрдэмтэдэй үгэ шагнажа байхадаа элдэб асуудалнуудта абтаа. Республикын социально-экономическа хүгжэлтын гол шухала асуудалнуудаар дурадхалнуудые оруулангүй партийна хүтэлбэриие шүүмжэлнэ гээшэ гү? Юундэ иигэжэ бодонобши гэхэдэ, газетэнүүдтэ үгэ хэлэhэн партиин обкомой секретарьнар болон зарим хүнүүд элдэб суглаанууд дээрэ Буряадай эрдэмэй түб, тэдэнэй институдууд энэ талаар hайн дурадхалнуудые оруулнагүй гээд хэлээ.

Энээнэй буруу байhые эндэ үгэ хэлэгшэд эли тодоор гэршэлээ. Жэшээнь, түүхын эрдэмэй доктор Г. Л. Санжиев түбэй эрдэмтэдэй партиин обкомой, Министрнүүдэй Соведэй бэелүүлхээр хараалhан ехэ ехэ программануудые зохёолгодо эдэбхитэйгээр хабаададаг байhан тухай хэлээ. СССР-эй Наукануудай Академиин болон партиин обкомой баталдаг академическэ түсэб Буряадай экономикын соёлой хүгжэлтэтэй нягта холбоотой. Тиимэhээ эрдэмэй түбэй бүхы hалбаринууд энээниие бэелүүлдэг гээшэ.

Буряадай эрдэмэй түбэй президиумэй түрүүлэгшэ В. Ц. Найдаков үгэ хэлэхэдээ арадай ажахын элдэб hалбаринуудта хэгдэжэ байhан эрдэмэй шэнжэлгэнүүдые олониитэдэ үргэнөөр харуулхын, ойлгуулхын шухала байhые, эрдэмэй нэрэ хүндые бодхоохые, хүн зонтой хэрэг бүтээсэтэй хөөрэлдөө эмхидхэхые тэмдэглээ.

Энэ суглаанhаа үгтэhэн тэмдэглэлээ эрдэмэй доктор В. Е. Викуловай партиин обкомой пленум дээрэ хэлэhэн үгэнүүдээр түгэсхэхэмни: «Мүнөө Буряадай партийна организациин зарим органууд үбшэлэнхэй. Энээниие мүнөө бидэ зүб, буруушье байг, элдэб аргаар бүри саашань түлхижэ оруулаабди. Теэд энэ үбшэ харангүй, мэдэнгүй байха аргагүйбди. Тиимэhээ би бүхы коммунистнуудые, партиин обкомой бюрое энэ үбшэнгүүдтэ анхаралаа хандуулыт гэжэ уряалнаб».

И. БОЛДОГОЕВ,
СССР-эй Журналистнуудай холбооной гэшүүн.

РОССИН ЖУРНАЛИСТНУУДАЙ СЪЕЗДДЭ БЭЛЭДХЭЛ

НОВГОРОД. (ТАСС). РСФСР-эй Журналистнуудай холбооной учредительнэ съезддэ бэлдэлгэдэ зорюулагдажа, Россин баруун-хойто ба түбэй журналистнуудай эмхинүүдэй түлөөлэгшэдэй нютагууд хоорондын зүблөөн болоно. Тэрэ апрелиин 4-дэ ородой эртэ урдын энэ хотодо нээгдээ.

Москвагай, Архангельскын, Ярославлиин, Калининградай, республикын бусад хотонууд болон нютагуудай зохёохы эмхинүүдэй түлөөлэгшэд зүблөөнэй худэлмэридэ хабаадана. Ерээдүйн зохёохы холбооной, тэрэнэй Уставай асуудалнуудые гурбан секцидэ али бүхы талаhаань зүбшэн хэлсэнэ.

О

М. А. Падиев Загарайн районой Асагадай совхозой Хотогортохи hүнэй фермэдэ олон жэлэй туршада худэлнэ. Тэрэ урда жэлнүүдтэ энэ фермэдэ мал адуулагшаар худэлдэг байhан. Харин hүүлэй хэдэн жэлэй туршада hаалишанаар худэлжэ байна. Теэд энэшье ажалдаа оролдосотой бэрхэ байhанаа тэрэ харуулжа шадаа.

Матвей Ананьевич үнгэрhэн жэлдэ үнеэн бүриhөө 2800 килограмм hү hааhан байна. Энэ хадаа түрүү hаалишадай түйлаhан дүнгүүдhээ бага байбашье, дээгүүр hү hаам болоно. М. А. Падиевай түйлаhанаа энэ жэлдэ улам арьбадхаха байhанда hэжэглэмээр бэшэ. Юуб гэхэдэ, сагай ошохо бүри тэрэ hаалишанай дүй дүршэлтэй болоно ха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: hаалишан М. А. Падиев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

МҮРЫСӨӨНДЭ ТҮРҮҮЛБЭ

Судна бүтээлгын заводой мастер В. А. Долбахеевэй хүтэлбэридэг хабсаралга-гагналгын участогай коллектив үнгэрhэн жэлэй дүнгүүдээр Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илажа гараба. Тиигэжэ тэдэнэртэ «Судна бүтээлгын промышленностиин эрхим участок» гэhэн нэрэ зэргэ олгогдожо, hалбариин министерствын болон профсоюзай ЦК-гай Хүндэлэлэй вымпел, мүнгэн шан барюулагдаа. Мүн мастер В. А. Долбахеев «Судна бүтээлгын промышленностиин эрхим мастер» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, министерствын, профсоюзай ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотаар, мүнгэн шангаар шагнагдаа.

Энэ участогта 18 хүн ажалладаг юм. Үсөөн хүнэй хабаадалгатайгаар худэлжэ, түсэбтэ даабаринуудаа hара бүри үлүүлнэ. Бусад участогуудта орходоо эндэ ажалай бүтээсэ hурагүй дээгүүр юм. Гадна ажалай, технологическа жүрам хазагайруулха ушарнууд үзэгдэнэгүй.

Л. КОЗУЛИНА,
судна бүтээлгын заводой социалис мүрысөөнэй талаар инженер.

Комсомолой ажабайдал

ЗАЛУУШУУЛДА АНХАРАЛАА ХАНДУУЛ[illegible]

Аха наhатанай, олониитын болон залуушуулай хоорондын харилсаан тухай hанамжануудаа хубаалдаха хүсэлтэйб. Сэхыень хэлэхэдэ, hүүлэй үедэ аха нүхэднай, илангаяа дунда наhанай зон хара амияа, өөhэдынгөө тэнюун тайбан байдал хаража, hэшхэлгүй болошоо гээшэ гү? Юрэдөөл, залуушуулда анхаралаа хандуулнагүй. Он жэлнүүдэй үнгэрхэдэ, муу, hайншье hаа, залуушуул лэ заатагүй аханараа халан абажа, хэрэгыень үргэлжэлүүлхэ заяатай гэжэ үшөө дахин hануулнаб. hайн hайхан абари зантай, ажал хэрэг гүйсэд шудалhан, эрдэм hургуулитай, тон шухалань өөhэдынгөө хойшонхи хуби заяанда батаар этигэhэн лэ залуушуул энэ нангин уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхэ аргатай.

Гэхэ зуураа, мүнөө үедэ хаа хаанагүй комсомолшууд болон залуушуулые гансал муушалха ябадал гарана. «Галгүй газарhаа утаан гарахагүй» гэдэгтэл, комсомолшууд болон залуушуул өөhэдынгөө ажал ябуулгаар шүүмжэлэлдэ ороошье гээшэ ааб даа. Ажал хэрэгтээ, hуралсалдаа, юрэ зоной дунда бэеэ абажа ябаха ябадалдаа хайша хэрэгээр хандадаг залуушуул олон. Сэхыень хэлэбэл, комсомолой хүндэеэ бууралга, ажалайнгаа эдэбхи үүсхэл hуладуулга 1970-аад онуудhаа эхитэй. 70-аад онуудта комсомолой нэрэ зүүжэ ябаhан нүхэд мүнөө 40-өөд наhатайнууд. Эдэнэр мүнөө хорёодтой, гүлмэрхэн комсомолшуудые ажал хэрэгүүдээ ахираар ябуулхадань муушалха эрхэтэй гү? Үнэн дээрээ энэ хэлсээтэй ааб даа.

Тиигэбэ ябашье, мүнөөнэй залуушуул абьяас дүүрэн ажалаараа, элдэр hайхан зангаараа нэрэ түрэеэ үргэжэ, олониитын дунда толгойгоо үргөөд, дорюунаар ябахые оролдохо ёhотойбди. Энэ хэрэгтэ мнай аха нүхэдэй туhаламжа тон хэрэгтэй.

Тон hаяын сагта округой комсомол болон залуушуулай эгээл шухала асуудалнуудые шиидхэхэ холын хараатай түсэб зохёогдохо ёhотой гэжэ hананаб. Залуушуулай, комсомолой эхин эмхинүүдэй эрхэ хууляар баталха гээшэ тон шухала болоод байна. Илангаяа залуушуулые ажалда абаха, сүлөөхэ, мүн тэдээндэ гэр байра үгэхэ асуудалнуудые округ дотор гуримшуулхаар сагтулажа ерэнхэй.

Ажалша коллективүүдтэ, эмхи зургаануудта залуушуулай тусхай жаса байгуулбал, аша үрэтэй байха hэн гэжэ hананаб. Жэшээлхэдэ, манай Дулдарга hууринай «Агропромэнерго» эмхиин комсомол-залуушуулай бригадада энэ ажал бэелүүлэгдэжэ эхилэнхэй. Предприятида залуушуулай оруулhан олзын 5 процентнь тэдэнэй жасада эльгээгдэнэ.

Мүнөө болотор залуушуул тухай Хуулиин абтаагүй байhан ушар миниин hанаа ехээр зобоодог. Бидэниие гансал эрэшэд гээшэт гэжэ үнинэй нэрлэдэг болонхой. «Ши комсомолой секретарь хадаа комсомолшууд болон залуушуулые хүмүүжүүлхэ ёhотойш» гэhэн эрилтэ дээрэhээ табигдадаг. Теэд мүнөө сагта комсомолой комитедые хэн тоодог юм? Мүнөө залуушуул тон муу, бусадай хаяhан техникэ даажа абаад, ажаллана. Иимэ техникээр яагаад өөдэтэйгөөр ажал хэхэб даа? Залуушуул, гэр байраар дутаалдана. Үхибүүдынь сад-яслида гансата абтанагүй. Сэрэгэй албанhаа ерэhэн хүбүүндэ үнөөхил эбдэрхэй, хаясаанда гараhан трактор болон автомашина даалгагдадаг.

Эсэстэнь тэрэ 10 үдэр ажаллаад лэ, 20 үдэрыень заhабарилна. Залуу гэр бүлын арендэдэ гарахадань, тэдээндэ мүн лэ эгээл муу газар, эгээл адагай техникэ үгтэнэ. Зайн гальшегүй, унахэ туйлдаа хүрэhэн, налшагархан гэр соо, хээрын сагаан талада байгаад мал харууhалха дуратай залуушуул хэр элбэг байхаб?

Гэбэшье манай нютагай үсөөн бэшэ залуушуул иимэ эрхэ байдалда мал харууhалhаар. Зүдхэлидэ залуушуул адуун hүрэг ажахыhаа арендэдэ абаа hэн. Теэд тэдээндэ колхозой зүгhөө ямаршье техникэ үгтөөгүй. Тиимэhээ эдэнэр ажалаа урагшатайгаар бүтээхын тула эндэ, тэндэhээ техникэ гүйжа ябадаг. Залуушуулай байра байдалда онсо анхарал хандуулхаар болоо гэжэ hананаб. Тэдээндэ урьhаар мүнгэн зөөри үгэхэ таарамжатай онол арга зохёохоор болонхой. Үхибүүдтэй болоходонь, залуушуулда процентгүй урьhаламжа үгэхэдэ таарамжатай байха гэжэ hананаб.

Залуушуулай сүлөө сагаа үнгэргэлгэ манай эндэ тон хангалтагүй. hарадаа 108 түхэриг салин абадаг соёлой худэлмэрилэгшэдэй ажалда үнэн зүрхэнhөө хандахань бэрхэтэй ааб даа. Томо предприяти, эмхи зургаануудай эдэнэй салиндань нэмэжэ түлөө hаань, хэhэн ажалайнь аша үрэ гансата дээшэлхэ hэн гэжэ hананаб. Дээдэ шатын мэргэжэлтэдые бэлдэнэгүйбди. Илангаяа ажалша коллективүүд, ажахынууд өөhэдынгөө мүнгөөр соёлой дээдэ болон тусхай дунда hургуулинуудта hурахыень залуушуулые эльгээхэ аргатай.

Ажалша коллективүүдэй өөhэдынгөө олоhон мүнгөөр өөhэдыгөө хангадаг гуримда орохоной, мүн [illegible] арендэ харилсаа[illegible] тэрүүлэгдэhэнэй hуу[illegible] рин тосхонуудта [illegible] банда ошоторoo [illegible] жа ябадаг залуушуу[illegible]роо. Ушарынь гэбэ[illegible] бухэн өөhэдынгөө [illegible] жа, ажалай дүй дүр[illegible] нүүдые өөhэдтөө [illegible] на. Үнэндөө, аха нүх[illegible] ушарта «хүмүүжүү[illegible] hэн үндэр үүргэ[illegible] хина. Тиигээд лэ за[illegible] залигүй ажал хэрэ[illegible] гансал комсомолые [illegible] гэдөөрэн муушалнаб[illegible].

Залуушуулые [illegible] хэрэгтэ бидэ бүгэд[illegible] харюусалгаяа, өөhэд[illegible] туу дунданууды[illegible] тойбди. Үнэндөө [illegible] районой комсомолой [illegible] луушуулые хүмүүж[illegible] юушье хэдэггүй гэж[illegible] гүй. Жэшээлхэдэ, [illegible] нуурай эрьедэ [illegible] алба хэhэн залуу[illegible] далгатайгаар сэрэг[illegible] лагерь байгуулжа[illegible] жэ бидэ эдиршүүл[illegible] жүүлхэ хэрэгтэ тэд[illegible] дотоор хабаадал[illegible] Хойшодоо комсомо[illegible] шуул нютагайнгаа [illegible] тон эдэбхитэйгээр [illegible] саха ёhотой. Иланг[illegible] лияа аршалха, хам[illegible] рэгтэ залуушуул хуб[illegible] лалсаха аргатай. Юу[illegible] най ажабайдалай б[illegible] ринуудта комсомолш[illegible] залуушуулай хабаад[illegible] тэй. Зүгөөр, оло[illegible] нүхэдэй зүгhөө т[illegible] рал оролдолго, [illegible] рэгтэй. Эдэнэрэй з[illegible] шам хэлэбэл, бүр[illegible] Нэгэ үгөөр хэлэхэд[illegible] олониитэ залуушуу[illegible] нюурээрээ харахаа[illegible].

Б. До[illegible]
ВЛКСМ-эй Дулда[illegible]
комой нэгэдэхи [illegible]
Агын округ.

Коммунист тухай хөөрөөн

ТАБИН ЖЭЛДЭ ПАРТИИН ЗЭРГЭДЭ

Саб сагаан болошоhон үhэтэй, сарюун hайхан зантай, сэб сэбэрхэн гэшхэдэлтэй энэ хүгшэн эхэнэрые Закаменск хотын үйлсэнүүдээр хаа-яахан харахадаа омогорхоhоор аяар гушаад жэл болошоо хаб. Тэрэ гэhээр мүнөөшье энэ эхэнэрни сарюун зандаа ябадаг лэ. Хатуу шэрүүн сагай хамаг гал дүлэн сооҕуур гараhан, буурашагүй ехэ хубисхалта сагай ёhотойя сэрэгшэд ябаhан хүнүүдэйнгээ ная, ерэн наhа хүрэшөөд, найгалзангүй, дохилзонгүй 2000 оной хүрэжэ ерэхые угтажа байhаниинь гайхалтай даа.

Манай Захаминда тиимэ хүнүүд тон олон. Нютаг бүхэндэ зуун наhа наhалhан, ерэ холо гараhан үбгэд, хүгшэд олон даа. Илангаяа шажан мүргэлэйнгөө hэргээгдэжэ байhан мүнөө сагта манай үндэр наhатай зон хоёрдохи амисхалаа абаба гэхэдэ, алдуу болохогүй. Санагын дасан, Үлэгшэнэй субарга hэргээгдэхэнь гэхэдэ, үбгэд, хүгшэднай хүл дээрээ бодошонхой гээшэ.

Жара холо гараад ябахадаа, манай районой газетын редакцида худэлhэн, тиихэдээшье буралташоод ябаhан Мария Александровна мэнэ hаяхан үйлсэдэ уулзахадаа: Шимни намдаа юундэ дуулгаагүйбши, буряадууднай дасан, субаргаяа дахин бодхохоёо мүнгэ суглуулжа байна гэжэ. Бишни заатагүй хубитаяа оруулха ёhотойб, захаамин буряадуудтайл хамта энэ болоод, наян наhа эдлэжэ ябана гэшэлби. Шадалайнгаа нэмэри оруулхаб, дасан, субаргын бүтэхэдэ, намдаа харуулхаш,— гэбэ.

Ондоо яhатан аад, ухаатай сэсэн эхэнэрэй хэлэhэн, захиhан эдэ үгэнүүд сэдьхэл зүрхэндэмни хэтэ мүнхэдөө хадуургдаа. Мария Александровна Козырева бүри нарайдаа уншэрөөд, үхибүүдэй гэртэ хүмүүжүүлэгдэжэ, Дээдэ-Үдэдэ (Верхнеудинск) хадамда гаранхай, хоёр хүбүүдтэй болоод байтараа, нүхэртэеэ, үхибүүдтэеэ хамта 1934 ондо комсомолой путёвкоор Зэдын комбинадые барилсахаяа ерэhэн юм. Шэнэhэнэй hургаар, холтоhоор баригдаhан гэр соо түрүүшээр ажаhуужа вольфрам, молибден шанаржуулха фабрикын Городок (мүнөө Закаменск) хотын hуурииe табилсаhан хүн.

— Тиихэдэ Зэдын комбинадай түрүүшын барилгашадай ажаhууhан гэрнүүдэй нэрээр лэ мүнөөнэй Холтоон, Холтосон гэжэ hууринууд нэрлэгдэhээр шуу,— гэжэ Мария Александровна энезбхилнэ.

Арбан найматай, hайн нүхэртэй, хоёр хүбүүдтэй Мария Захаминда ерэхэдээ 7 класс дүүргэhэн ябаа hэн. Тиихэ үедэ 7 класс дүүргэhэн хүмнай мүнөө үеын дээдын эрдэмтэй хүнhөө дутахагүй байгаал даа. Эгээл тэрэ үеын эрдэмтэй ябаhан Мария сугтаа худэлдэг нүхэдэйнгөө, коллективэйнгээ дунда хамаг юумэнэй, илангаяа соёл гэгээрэлэй, ажал ябуулгын үүсхэлшэ; олониитын эдэбхитэн болоо hэн. Ходол коллективтээ, нүхэдтөө тон хэрэгтэй ябадаг байгаа. Элдэб хара ажалда худэлжэ ябахадаа, хажуудахи нүхэртөө, хамаг зондоо элдэр зөөлэнөөр хандадаг, ходол туhатай ябадаг хадаа олоной зүрхэ сэдьхэлдэ имагтал магтаалай зүргэ олоо hэн.

1939 ондо Коммунис партиин зэргэдэ орохо мэдүүлгэ барихадань, сугтаа худэлдэг нүхэдынь, партиин гэшүүдшье, хүтэлбэрилэгшэдшье бултадаа дэмжээ бэлэй. Арсаhан, hаналаа бариhан, буруушааhан нэгэшье хүн байгаагүй юм.

— Зүгөөр тэрэ сагта, Сталинай захиргаанай үедэ, Коммунис партиин зэргэдэ орохо гээшэ эрид шиидэнги хүнэй зориг юм hэн даа,— гэжэ мүнөө Мария Александровна дурсан hанадаг.— Дүшөөд оной коммунистнууд ёhотойл эрэлхэг зоригтой, сэхэ сэбэр hаналтай, Эхэ орондоо дуратай хүнүүд байгаа. Ажабайдалай hургаалаар, эрдэм ухаагааршье мүнөөнэй гушаад наhанай хүнүүдhээ холо үлүүдэхэ hэн гэхэдээ зүбтэй байхаб. Манай залуу наhанда коммунистын нэрэ зэргые гансал өөрынгөө талые хаража, хара hаналтайгаар хэрэглэхэ гээшэ hэшхэлгүй ябадал гэжэ тоологдоод, тэрэ тоодо элирүүлэгдэжэ тон шангаар зэмэлэгдэдэг, хэhээгдэдэг hэн. Бидэ үлэн хооhон, нюсэгэн ябаhан хүнүүд Коммунис партияа. түрэhэн гэрнай гэжэ тоолодог байгаабди. Мүнөө үедэ Коммунис партиин гэшүүнэй үндэр нэрэ зэргые хухалжа ябадаг элдэб шаалтад тухай дуулахадаа, аргагүй [illegible] хордогби, энээнhээ боложо үшөө [illegible] дэн наhамни хорошоо хэбэртэй, [illegible] нишье хухарна даа. Минии үетэнш[illegible] байха. Юуб гэхэдэ, Эхэ ороноо [illegible] арад зонойнгоо байдалые hайжар[illegible] hэдынгөөшье ажабайдалые шэнэл[illegible] партиин гэшүүд болоhон байгаа[illegible] тэрэ нюдөөрөө нёлбоhо гүйлгэж[illegible].

Хатуу сагай шэжэрэлгые бэедээ [illegible] гээгээд, бүри хатуужажа ябаhаар [illegible] партиин зэргэдэ хахад зуун жэл[illegible] жэншэдгүйгөөр жагсаhан энэ эхэнэ[illegible] гын нёлбоhон олон бодолнууды[illegible] ниинь яаха аргагүй.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агу[illegible] эхилhэн түрүүшын үдэрнүүдтэ Ко[illegible] зыревада Городогто социалис хууля[illegible] дай судьягай тушаал даалгагдаб[illegible] ухаатай хадаа энэ тушаалда [illegible] гаар дэдэжа байтарнь Белорусси[illegible] дэhэн нэгэ районда худэлхыень [illegible] жэрхиба. Дайн дажарта зобоhон, [illegible] зоной дунда хуули сахиха гээшэ [illegible] Элдэб эсын этэгээдүүд, хулгайш[illegible] Эхэ орондоо урбаашад, дайсанд[illegible] олон hэн. Тэдэниие элирүүлхэ эрид[illegible] hээхэ хэрэгтэй hэн. Арад зоной[illegible] байдалые абарха, hэргээхэ уша[illegible] Үшөө тиихэдэ дутэхэнэ дайн бай[illegible] байха. Хүндэшье, hүрөөтэйшье ба[illegible] рия Александровна коммунист, [illegible] нэрээ үндэр дээрэ үргэжэ ябаа, [illegible] гараагүй. Гансал үхибүүдэйнгээ [illegible] Захаамин нютагтаа (өөрөө иигэжэ [illegible] сажа ерэхэ баатай болоо hэн. Эн[illegible] hоо 1947 он болотор районой про[illegible] hалагшаар худэлбэ. Тэрэ үедэ [illegible] гаар хаагдаhан гэхэ гү, али арад[illegible] дэжэ зэмэлэгдэhэн олон хүнүүд[illegible] байгаа.

— Зэдын комбинат hайн дура[illegible] баригдаа юм гэжэ hая болотор [illegible] шэдэг байгаа бшуу. Теэд энэмнэй [illegible] худал, үнэн дээрээ энэ комбинат[illegible] мэгүйгөөр хаалгада абтаhан хэд[illegible] нүүдэй хара хүлhөөр, шуhа м[illegible] hэн шуу. Тэдэнтэй уулзаха бүхэн[illegible] хэлээ гээгээгүйб, заримыень су[illegible] мыень хүнгэн ажалда оруулха [illegible] дые шадал зэргээрээ бэлдэдэг [illegible] хан, баригдаа hаа hалааш, өөр[illegible] саазалагдахаш гэжэ тэдэмни [illegible] hэргылдэг бэлэй. Мүнөө зарим[illegible] мэндэ ябаа болбол, hанана аа [illegible] рия Александровна дахин уяр[illegible].

Ехэ үзэгөөр заатагүй нэрлэгд[illegible] Мария Александровна КПСС-эй [illegible] hан 50 жэлэйнгээ ойн тэмдэгл[illegible] дабаад ябаашье hаа, хүнгэн [illegible] гээ ажалые жэншэдгүйгөөр хэж[illegible] hаяхан өөрөө сагаадаhан, доло[illegible] радаа олон нүхэдөө, гурбан [illegible] гэн, бэринэрээ, найман ашанар[illegible] бэн гушанараа уряад, баяртай [illegible] утэ наhа наhалха, элүүр энхэ ябал[illegible] гал эдлэхэ үреэлнүүдые, үнэтэ [illegible] тоон абажа hуугаа hэн.

М. [illegible]
манай штат[illegible]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Мария Алекс[illegible] зырева, партиин, ажалай болон [illegible] ран.

В. ТАБ[illegible]

БОЛЗОРhООНЬ УРИД БЭЕЛҮҮЛЭЭ

«Первомайский» совхозой Леоновкын hү hаалиин фермын коллектив энэ жэлhээ эхилжэ, арендэнэ подрядай гуримаар худэлжэ байнхай. Эдэнэр иимэ гуримда ороходоо, бэеэ дааhан хоёр бригада болгогдоо hэн. Арендэнэ харилсаагаар ажалаа эрхилдэг эдэ бригаданууд байгша ондо үндэр дүнгүүдые түйлажа байнхай. Тусхайлбал, леоновкынхид hү hааха, гүрэндэ тэрэнээ худалдаха талаар февраль hарынгаа түсэбые 139 процент бэелүүлжэ шадаба. А. М. Павловагай, С. П. Гусевагай даадаг арендэнэ коллективүүд энэ амжалтада горитойхон хубитануудаа оруулhан байха юм. Фермын бүхы hаалишад hү hааха даабаринуудаа үлүүлэн дүүргээ. Илангаяа түрүү hаалишан О. Ф. Хороших энэ талаар үндэр үрэ дүн түйлаа гэхэ гү, али hү абаха түсэбөө 186 процент бэелүүлжэ шадаа.

Леоновкын фермын коллектив январь-февраль hарануудай хугасаа соо бүхыдөө 757 центнер hү hаажа амжаа. Эдэнэрэй нэгэдэхи кварталай түсэбынь 910 центнер байhан юм. «Первомайский» совхозой малшад энэ хараадаа хүрэжэ, hү hааха, тэрэнээ гүрэндэ худалдаха нэгэдэхи кварталайнгаа даабариие болзорhоонь уридшалан амжалтатай дүүргэhэн байха юм. Арендаторнууд мүнөө хоёрдохи кварталай тоосоогоор ажаллажа ябана.

М. ДАГБАЕВА.
Хэжэнгын район.

ЗАНШАЛТА 16-дахи

«Бурятскагропромсоюз» болон малай үүлтэр hайжаруулха талаар үйлэдбэриин «Бурятское» нэгэдэл байгша оной апрелиин 18-да үүлтэртэ моридой заншалта арбан зургаадахи выставкэ-аукцион үнгэргэхэнь. Горькиин нэрэмжэтэ пэселогтохи нэгэдэлэй бааза дээрэ орловско, ородой хатарша, владимирска, ородой мяхалиг бэетэй, хүндэ ашаа зөөхэ, мүн буряадай, яхадай үүлтэрэй азарганууд, гүүнүүд асарагдажа, олоной үзэмжэдэ табигдаха байна.

Мүнөө үедэ республикымнай арбан нэгэн районда эрхим үүлтэрэй адуун hүрэг үсхэбэрилэгдэнэ. Жэшээлбэл, Зэдын районой Ториин мориной заводто, Яруунын районой Витимэй совхозто болон Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз hайн үүлтэрэй адуу олоор үсхэбэрилжэ, жэл бүхэндэ горитойхоноор олзотоно.

hүүлэй жэлнүүдтэ үүлтэртэ адуу моридой выставкэ-аукциондо гансашье республикымнай бэшэ, мүн хүршэ область, хизаарнуудай ажахынуудай мэргэжэлтэд, адуушад, хүтэлбэрилэгшэд ерэжэ, hонирходог болонхой юм. Жэшээлбэл, заншалта 16-дахи выставкэ-аукциондо Шэтын, Амарай областьнуудhаа, Яхадай, Тувын АССР-нуудhээ, Агын Буряадай автономито округhоо түлөөлэгшэд ерэхэ байhанаа мэдүүлээ.

Холоhоо ерэhэн айлшад болон республикымнай мэргэжэлтэд, эрдэмтэд колхоз, совхозуудайнгаа фермэнүүдтэ үсхэбэрилэгдэhэн үүлтэртэ адуу моридто сэгнэлтэ үгэхэ, аукционой үнэ сэнгээр худалдажа абаха байна. Байгша оной выставкэ-аукциондо эрхим үүлтэрэй 110—120 азарга, 130—150 гүүн асарагдаха юм. Аукцион дээрэ худалдагдаха азарга, гүүнүүд сэбэр үүлтэрэй гэхэ гү, али ажахы бүхэндэ адуу моридой үүлтэр hайжаруулхада таарамжатай байхаар шэлэгдэнхэй.

Үүлтэртэ малай үнэ сэнгэй дээшэлhэнhээ хойшо манай республикын олон ажахынууд адуу моридойнгоо үүлтэрые урагшатайгаар hайжаруул[illegible]. Тусхайлбал, адуу моридой тоо толгой олошоруулагдажа, унагад олоор түлжүүлэгдэдэг болоо. Тэрэшэлэн олон ажахыдо энэ hалбаринь олзотой, ашагтай болоо ха юм. hүүлэй үедэ манай республикын адуу үсхэбэрилдэг фермэнүүд hайн үүлтэрэй азарга, гүүнүүдые гансашье Буряад оронойнгоо ажахынуудта бэшэ, мүн Россин Федерациин бусад областьнуудта худалдана. Кабанскын районой Кабанскын шубуунай фабрикада, Зэдын районой Ториин мориной заводто, Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо үсхэбэрилэгдэдэг хүндэ ашаа зөөхэ ородой үүлтэрэй азарганууд тон дээгүүр сэнгээр наймаалагдана. Иимэ үүлтэрэй адуу морид манай эндэхи байгаалиин эрхэ байдалда тааpаhан байхаhаа гадна мяхалиг томо бэетэй юм. Түргэн томо болодог иимэ адуу олошоруулбал, hайн шанартай адуунай мяхан ехээр абтаха байна гээшэ. Мяхалиг томо бэетэй иимэ үүлтэрэй морид гунан наhандаа хүрэхэдөө, 600—650 килограмм шэгнүүртэй болодог юм.

hүүлэй жэлнүүдтэ буряад үүлтэрэй адуу моридто онсо анхарал хандуулдаг болоно байна. Эдэ адуу морид түхэрөөн жэлдээ бэлшэжэ тэбэрдэг байха юм. Иимэ адуу моридые холын хадалиг бэлшээритэй районуудта үсхэбэрилхэдэ hайн. Урзанда Эрхүүгэй областиин Баяндайн районой түлөөлэгшэд республикымнай ажахынуудhаа 100 гаран буряад үүлтэрэй азарга, гүү худалдажа абаа hэн. Тиин байгша ондо энэл район олон адуу худалдажа абахаар захил хээд байна.

Выставкэ-аукциондо табигдаха азарга, гүүнүүд гурбанhаа дээшэ наhатай, зоотехническэ заабариин ёhоор харууhалагдажа бэлдэгдэhэн, хүшөөр тарган байха эрилтэтэй юм.

Жэл бүхэндэ үнгэргэгдэдэг иимэ выставкэ-аукциондо табигдаха азарга, гүүнүүдые шэлэхэ гуримай эрилтэ баhал хубилжа байдаг. Хэрбээ урдандаа хүшөөр тарган, залуу азарга, гүүн хэрэгтэй hаа, мүнөө үгы гарбалынь харагдана. Выставкын адуу морид сэхэ бэлшээриhээ асарагдадаггүй ааб даа. Олон ажахынуднай хэдэн hара урид бэлдэдэг, хүшэлүүлдэг байха. hайн үүлтэрэй азаргын аукцион дээрэ 15 мянган түхэригөөр сэгнэгдэжэ байхада харууhалалгын гаргашануудые анхарhанай үлүү ха юм. Жэл бүхэндэ иимэ выставкэнүүдтэ хабаадалсадаг ажахынууд экспертнэ комиссиин эрилтыень hайн мэдэхэ, hайнаар баримталхые оролдодог.

Байгша оной выставкэ-аукциондо Мухар-Шэбэрэй районhоо олон ажахы үүлтэртэ адуу моридые худалдахаяа асархань. Жэшээлбэл, «Коммунизм», «Искра» колхозууд, «Эрдэм» совхоз хатарша хүлэгүүдые бэлдэнхэй. Тиихэдэ Ивалгын районой hуралсалай «Байгал» ажахы, Оронгын совхоз орловско үүлтэрэй азарга, гүүнүүдые асарха юм. Зэдын районой Ториин мориной завод хүндэ ашаа зөөхэ мяхалиг томо бэетэй ородой үүлтэрэй азарганудые урда мэтэ асарха байна.

Жэл бүхэндэ хабартаа үнгэргэгдэдэг энэ выставкэ-аукцион гансашье ажахынуудай түрүү адуушадай дүршэл шадабариие дэлгэн харуулна бэшэ, мүн адуу моридой үүлтэр hайжаруулха талаар зоной дунда ойлгуулламжын худэлмэри ябуулхада туhална. Энэ жэлэймнай заншалта 16-дахи выставкэ-аукцион республикымнай колхоз, совхозуудта адуу үсхэбэрилхэ hалбариин улам ашаг олзотой боложо байhые гэршэлэн харуулха байна.

Л. ХАРДАЕВ,
республикын габьяата зоотехник.

РАЙГҮЙСЭДКОМОЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ ХЭН БОЛОХОБ?

миссине, арадай депутадуудай районно Совеадэй түрүүлэгшые, тэрэнэй орлогшые, райгүйсэдкомой түрүүлэгшые, арадай хиналтын районно комитедэй түрүүлэгшые һунгаха асуудалнууд зүблэхэ зүйлдэ табигдаба. Эдэ тушаалнуудта хүнүүд нюусаар дуугаа үгэхэ гуримаар һунгагдаха гэжэ депутадууд шиидхэбэ.

Уданшьегүй мандатна комисси һунгагдажа, тэрэнэй түрүүлэгшэ, «Бурятводмелиорация» трестын ПМК-гай прораб Н. Г. Колмаков багахан элидхэл хэбэ. Иигэжэ мартын 4-дэ 40 депутат һунгагдаа бэлэй. Харин мартын 18-да дахинаа дуугаа үгэлгэдэ үшөө 8 депутат һунгагдаа гэжэ тэрэ мэдээсэбэ. Үшөө апрелиин 14-дэ хоёрдохи һунгалтын үнгэргэгдэхэдэ, үлөөшэ 7 депутат һунгагдахаар хараалагдана.

Районно Совеадэй мандатна комисси мартын 4-дэ ба мартын 18-да һунгагдаһан депутадуудай эрхэ түлөөлэлгэнүүдые шалгажа үзэһэнэйнгөө һүүлээр эдэ һунгалтануудай Хуулиин ёһоор үнгэргэгдэһые элирүүлээ. Иигэжэ энэ сесси дээрэ һунгагдаһан бүхы депутадуудай эрхэ түлөөлэлгэ баталагдаа.

Удаань сесси районно Совеадэй түрүүлэгшые һунгажа эхилбэ.

— Энэ тушаалда КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь С. Л. Гатаповай кандидатура яһала тааража гэжэ һананабди, — гэжэ эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ Л. Б. Раднаев хэлэбэ.

Тэрэнэй һүүлээр депутат В. В. Плеханов үгэ абажа, энэ тушаалда арадай хиналтын районно комитедэй түрүүлэгшэ Д. Р. Гнеушевэй кандидатурые дурадхаба. Тэрэнние Шитханай совхозой директор, Буряадай АССР-эй арадай депутат М. М. Бакиров дэмжэбэ.

Депутадууд райпотребсоюзай түрүүлэгшэ М. П. Стельмашенко, районой арадай сүүдэй түрүүлэгшэ С. Б. Эрдыниев нүхэр С. Л. Гатаповай кандидатурые дэмжэбэд.

Удаань сессиин хүдэлмэридэ уригдаһан районой типографиин директор Ф. П. Ожигов үгэ абажа: «Бидэ типографиингаа коллектив соо районно Совеадэй түрүүлэгшын тушаалда агропромой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой түрүүлэгшэ В. В. Базаровые дэбжүүлхэ гэжэ шиидэһэн байгаабди»— гэжэ хэлэбэ. Теэд В. В. Базаров кандидатураяа өөрөө болюулаа.

Тэрэнэй һүүлээр үгэ хэлэлгэ дүүрэжэ, кандидадуудта өөһэдтэнь үгэ үгэхэ гэһэн шиидхэбэри абтаба.

— Би засаг абахаяа эрмэлзээнэгүйб, Депутадууд өөһэдөө хаража үзэнэ ааб даа. Танай намайе энэ тушаалда һунгаагүй һаатнай, гомдол намда байхагүй. Хэнэйшье мэдэһээр, Совеадэй түрүүлэгшын тушаал харюусалгатай, хүдэлмэринь ехэ байна. Хэрбээ намайе һунгаа һаатнай, энэ ажалдаа коммунист ёһоор хандаха, оролдохо зэргэтэйб.— гэжэ С. Л. Гатапов хэлэбэ.

— Энэ тушаалда дэбжүүлэгдэхэб гэжэ би ой ухаандаашье һанаагүйб. Тиимэһээ юун гэхээшье хүсэд ойлгоногүйб. Эмхидхэлэй комиссиин гэшүүн байһан тула даа тэрэнэйнгээ шиидхэбэри баримталнаб. Харин депутадуудай энэ тушаалда намайе һунгаа һаань, оролдохол бээзб. Мүн лэ баһа засаг түрэ ээлхын түлөө эрмэлзээнэгүйб гэжэ сэхэ хэлэхэ байнаб,— гэжэ Д. Р. Гнеушев тэмдэглэбэ.

Иигэжэ эдэ хоёрой кандидатуранууд нюуса һунгалтын списогто оруулагдаа бэлэй.

Тоололгын комиссиин түрүүлэгшэ Г. Н. Овчинников һунгалтын дүнгүүдые мэдээсэбэ. С. Л. Гатаповай түлөө 27, Д. Р. Гнеушевэй түлөө 15 хүн дуугаа үгэһэн байбад. Иигэжэ С. Л. Гатапов бүхы депутадуудай хахадһаа олоной дуунда хүртэжэ, арадай депутадуудай Баргажанай районно Совеадэй, түрүүлэгшээр һунгагдаба. Тиин тэрээндэ сессиин хүдэлмэри саашань ябуулха эрхэ түлөөлэлгэ олгогдобо. Гадна тэрээндэ Совеадэй түрүүлэгшын орлогшын, райгүйсэдкомой түрүүлэгшын, арадай хиналтын районно комитедэй түрүүлэгшын кандидатурануудые депутадуудай урда табиха эрхэ үгтэнэ. Эдэ кандидатурануудай депутадуудай олонхёор дэмжэгдээгүй һаа, Совеадэй түрүүлэгшэ ондоо кандидатурануудые нэрлэхэ эрхэтэй.

С. Л. Гатапов Совеадэй түрүүлэгшын орлогшын тушаалда Л. Р. Белоусовае һунгахыень депутадуудта дурадхаба. Эмхидхэлэй комитет энэ тушаалда тус кандидатура дээрэ тогтоһон байгаа. Ондоо кандидатурануудай энэ тушаалда дэбжүүлэгдээгүй дээрэһээ Лидия Романовнагай кандидатура гансаараа нюусаар дуугаа үгэлгын бюллетеньдэ бэшэгдэбэ. Иигэжэ тэрэнэй түлөө 43 депутат дуугаа үгөө бэлэй.

Удаань районно Совеадэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын тушаалда КПСС-эй Баргажанай райкомой хоёрдохи секретарь Н. К. Петренко дэбжүүлэгдэбэ. Теэд энэ нүхэрнай депутадуудай олонхиин дууе абажа шадабагүй.

С. Л. Гатапов энэ тушаалда байгаали хамгаалха талаар районно комитедэй түрүүлэгшэ Н. Д. Шелковниковой кандидатурые дурадхаба. Энэ кандидатурые РАПО-гой түрүүлэгшэ В. Г. Гонгаров, Бодоной совхозой директор В. П. Селезнев, районой сүүдэй түрүүлэгшэ С. Б. Эрдыниев, КПСС-эй райкомой секретарь Ц. Ц. Аюшиев, районой ГО-гой штабай начальник А. И. Айкашев, Хилганын колхозой түрүүлэгшэ Б. Б. Ринчинов гэгшэд дэмжэбэ. Тус кандидатурые Баргажанай РЭС-эй электромонтер В. В. Плеханов, соёлой таһагые даагша М. А. Бадмажапова гэгшэд буруушааба. Энэ нүхэрнай депутадуудай дуугаа нюусаар үгэһэнэй дүнгүүдээр тус тушаалда һунгагдабагүй.

Депутадууд энэ тушаалда элдэб дурадхалнуудые оруулна.

— Гүйсэдкомой түрүүлэгшээр депутат бэшэ хүн һунгагдажа болоно. Тиимэһээ би энэ тушаалда нүхэр Маховые дурадханаб. Энэ нүхэрнай эмхи гуримтай, хүдэлмэрилжэ шадаха хүн,— гэжэ Н. А. Белякова хэлэбэ.

— Бидэ юундэ һунгагшадай һанамжа болон дурадхалнуудые тооногүйбибди. Би ажалшадай 15 коллективтэ уулзалгануудые үнгэргэһэн байнаб. Тэдэнэймни 13 коллективтэ хүнүүд райгүйсэдкомой түрүүлэгшээр Д. Р. Гнеушевые дурадхаһан байна,—гэжэ Л. П. Балуев мэдээсэбэ.

— Маховай кандидатура энэ тушаалда яһала тааража,— гэжэ В. А. Любовников нэмэбэ.

— Райгүйсэдкомой түрүүлэгшын кандидатурые Совеадэй түрүүлэгшэ дурадхажа болохо байна. Мүнөөдэр Совеадэй түрүүлэгшын иимэ кандидатура нэрлэжэ шадаагүй һаань, нэгэ зэа хүлеэхэдэ яаха юм,— гэжэ Л. Б. Раднаев хэлэбэ. Тэрэнние олон депутадууд дэмжэжэ, энэ шухала асуудалые ерэхэ сесси дээрэ шиидхэхэ гэжэ тогтообо.

Г. РИНЧИНО,
манай корр.

ҮЛӨӨ БҮРИ

...һургуулиин 120 мүн түлөөһэгүй эдеэ хоолоор хангагдадаг байха юм.

һургуулиин базова предприяти болохо нүүдэл оньһожоруулагдамал колонныя начальник, Буряадай АССР-эй арадай депутадаар һунгагдаһан Геннадий Михайлович Корнаковтой уулзахадамнай, иигэжэ хөөрэнэ:

Тээмэндэ республикымнай телемарафоной дамжуулга шагнаһан, хараһан һаа, Хориин нүүдэл оньһожоруулагдамал колонныя коллектив Улаан-Үдын хүүгэдэй байшанда 10.000 түхэриг мүнгэ дамжуулан оруулба гэжэ мэдээсэһыень шагнаһан байха ёһотойт.

Ябажа байгаа энэ табан жэлэй туршада Хориин нүүдэл оньһожоруулагдамал колонныя коллектив өөрынгөө хүсөөр түрэл һургуулидаа шулуугаар һуралсалай мастерскойнуудай хоёр дабхар байшан бодхожо үгөө юм».

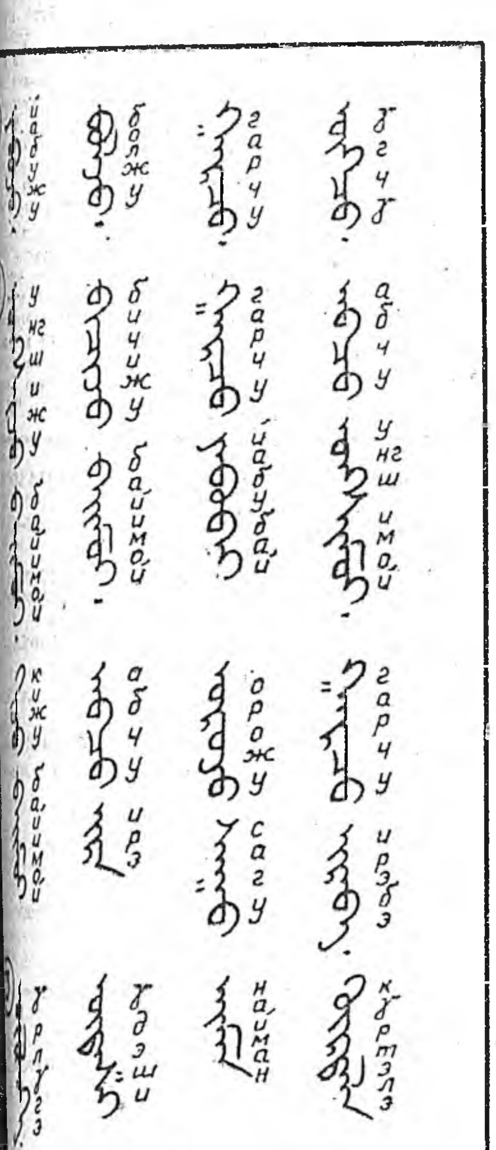
Мүн тиихэдэ предприятиингаа дэргэдэ зунай үедэ хүдэлдэг ажалай болон амаралтын лагерьтай юм. Тэндэнь аха классуудай үхибүүд зунай сагта жэмэстэ мододой, овощой ургамалнуудай хойноһоо харууһалга эмхидхэдэг заншалтай.

Үнгэрэгшэ жэлдэ жэмэстэ модод яһала баян ургаса үгөө һэн.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

Хуушан хэлэ бэшэгэй хэшээлнүүд

XVII.

1. Нэгэ доро болоһон үйлэ тэмдэглэхын тула, холбоһон деепричасти хэрэглэгдэдэг. Энэ деепричасти аялгануудай болон л хашалганай удаа -жу, бусад хашалгануудай удаа -чу гэһэн залгалтануудые абадаг: йабужу-ябажа, болжу-боложо, гарчу-гаража, үгчү-үгэжэ г. м.

2. Энэ холбоһон деепричасти хододоо үйлэ үгын урда тээ табигдадаг, тиигэжэ хэлэгшын бүридэлдэ ородог юм: уншижу байимой-уншажа байна, бичижу байимой-бэшэжэ байна, гарчу йабубай-гаража ябаба, абчу угшимой-абажа уншана, кижу баймой-хэжэ байна, абчу ирэ-абажа ерэ, орожу сагу-орожо һуу, гарчу ирэбэ-гаража ерэбэ г. м.

3. Зарим шэнэ үгэнүүд гэхэдэ: үрлүгэ-үглөө (үрлүгэ ирэжү байимой-үглөө ерэжэ байхаб, үрлүгэ сургагу-ли-дур ирэжү—үглөө һургуулида ерэжэ г. м.), үдэши-үдэшэ (үрлүганэцэ үдэши күртэлэ-үглөөһөө үдэшэ хүрэтэр), күртэлэ-хүрэтэр, найман-найман (наймадугар кичийэл) г. м. Эдэ мэтэ хоорондоо холбоотой үгэнүүдые гү, али холбуулалнуудые үгтэһэн мэдүүлэлнүүд соо уншажа болоно.

СКЮ-гэй ЦК-гай ЗАСЕДАНИ

БЕЛГРАД. Югославиин Коммунистнуудай Союзай ЦК-гай зүблэлэлгын-хүдэлмэриин заседани эндэ болобо. Словениин делегациин хуралдаанһаа гаража ошоһонһоо уламжалан, январь һарын һүүл багта хүдэлмэреэ таһалдуулһан партиин XVI (онсо яралтай) съездые үргэлжэлүүлхэ гэһэн нэгэ асуудал тэрэнэй зүблэхэ зүйлдэ табигдана.

СКЮ-гэй ЦК-гай Президиумэй Түрүүлэгшэ Милан Панчевский гол элидхэл хэбэ. Парти дотор тохёолдоһон доройтон уналга тон гүнзэгыгөөр үндэһэжэжэ байна гэжэ тэрэ хэлээ. Энэ хадаа общество дотор тохёолдоһон байдалай хоишолон мүн. XIV съездэ забһарлалай хэгдэһэн дээрэһээ орон доторхи байдал хүшэр хүндэ болонхой. Нэн түрүүн политическэ ендэр дээрэ националис хүсэнүүдэй зэзрхэг түримхэй ябуулгануудһаа, республиканууд хоорондын харилсаанай түгшүүрилһээ эдэ бүгэдэ тохёолдоно. Иимэ байдалһаа уламжалан, СКЮ-гэй шэнэ съездые зарлаха хэрэгтэй. Энэнь XIV (онсо яралтай) съездые үргэлжэлүүлхэ шухала байһые буруушаанагүй гэжэ үгэ хэлэгшэ зааба.

СКЮ-гэй ЦК-гай заседанида хабаадагшад коммунистнуудта, партиина организацинуудта, XIV (онсо яралтай) съездын делегадуудта бэшэгтэйгээр хандаба. Тэрэнэй хүдэлмэринэ апрель һарын һүүл багта һэргээхээр дурадхагдана.

Дж. БЕЙКЕРЭЙ ҮГЭ

ВАШИНГТОН. США-гай түрэнэй секретарь Джеймс Бейкер Далласай (Техас штат) уласхоорондын хэрэгүүдэй талаар советтэ үгэ хэлэхэдээ тэрэнэй иигэжэ хэлэбэ: «Гүнзэгы удхатай хубилган шэнэдхэлгын бэелүүлэгдэхэ байһые хүсэнэбди. Хэрбээ хубилган шэнэдхэлгын ашаар улам бүри демократична, нюуса нөөсэгүй совет общественэ байгуулагдаха болоо һаань, совет гадаадын политикада хубилалтануудай гүнзэгы ехэ, ашатай туһатай байха байһаниинь элитэ. Минии һанахада, Советскэ Союзда үргэдхэгдэжэ байһан демократи хадаа уласхоорондын асуудалнуудта СССР-эй бүтэмжэтэй һайнаар хандалгые лаб хангаха арга олгохо юм».

Түрэл нютагаймнай түүхэһээ

ХОРИ БУРЯАДУУДАЙ ИЗАГУУР ТУХАЙ

БАЙГАЛҺАА гараһан Ангар мүрэн шадар, мүн тэрэнэй урда бэеын Баргажан таладань эртэ урда сагһаа хойшо монгол хэлэтэй Бэдэн гэжэ улад һууһан гэдэг, Тэрэ үедэ түбэд уладай албатан Алтан шэрээтэ хаанай бага хүбүүн Мати гэгшэ түрэһэн газарһаа гаража, энэ нютаг уруу ерэжэ, дээрэ нэрлэгдэһэн зонтой сугтаа ажаһууһан юм гэхэ. Энэ Мати хадаа бэеэр томорюун, һүр хүсэтэй, түгэлдэр хүн байһан туладань Бэдэн улад тэрэниие өөрынгөө ноён болгобо.

Христос шажанай дэлгэржэ эхилхэ үеэр Бэдэн зониие зонхилжо эхилһэн Мати шадамар бэрхэ ноён байжа, Бурхан-Галдан гэжэ үндэр уулын хормойгоор зубшан ажаһуудаг Бүртэ-Шоно гэжэ нютаг зондо ехэтэ алдаршаһан бэлэй. Тэрэ уулые мүнөө Бархан уула гэжэ нэрлэдэг, харин тэрэнэй урда талаар урдадаг гол хадаа Баргажан гэжэ нэрэ зүүнхэй. Энээгээр болоходо, манай Хори буряадай элинсэг хулинсаг уг гарбалтан эгээл энэ нютагта ажаһууһан болоно.

Бэдэн ба Бүртэ-Шоно хоёр обогтон ниилэжэ, нэгэ бүлэг зон болоходоо, Байгал далайһаа урагшаа, баруулжаа нэмжыһэн ужам газар дайдаар таран ажаһуудаг байгаа гэжэ түүрэн түүхэлэгдэнэ. Арбан хоёрдохи зуун жэлэй үеэр эдэ уладай нэгэн Барга-Баатар гэжэ хоёр хүбүүтэй ноён тайжа Баргажан голдо һууһан юм хаш. Хоёр хүбүүдэйнь нэгэн Буряадай, нүгөөдэнь Хорёодой гэжэ нэрэтэй байгаа.

Буряадай хүбүүн өөдөө боло болоһоор эхэ эсэгэһээ таһаржа, Байгалай баруун бэедэ гаража, Зүлхэ (Лена) голой эрьеэр нютагжан, загаһанай агнуураар амидарал хэжэ, ажана тэниглэн ажаһуудаг һэн хаш. Буряадай үнэр баян болоо. Тэрэнэй үри һадаһад Үлзы-Шоно, Эхирэдэй (найман хүбүүдтэй), Амы Хурамша, Ашабагад гэхэшэлэн хамта юһэн хүбүүд байгаа. Хожом хожомоо улам үнэржэжэ, Ойхон аралда, Хударын талада, Баргажан шадар, Сэлэнгын баруун бэеын тала дайдаар нютагжаһан түүхэтэй.

Хорёодой (Хори) хүбүүн изагуур эсэгынгээ һууһан Баргажан нютагһаа гараагүй юм. Тэрэ хадаа хоёр һамгатай байһан гэхэ, Түрүүшын һамганиинь Шаралдай гэжэ нэрэтэй байгаа. Тэрэ табан хүбүүдые түрэһэн, Галзууд, Хуасай, Хүбдүүд, Шарайд ба Гушад гэжэ нэрэ абаһан. Ангаадайн зургаан хүбүүд Харгана, Худай, Батанай, Хальбан, Бодонгууд ба Сагаан гэжэ нэрэтэй һэн хаш. Хорёодойн хоёр һамгадай түрэһэн 11 хүбүүд хүн болоно хурдылдажэ, борьбо дээрээ бодобо. Тиихэдэнь Хори хадаа ондоо обогтонһоо 11 бэреэдые буулгажа, арбан нэгэ дахин түрэ хэһэн юм гэлсэдэг шуу.

Эгээ һүүлшынгээ Бэрие Түмэнһөө буулгахадаа, Хори болбол хүбүүд, бэреэдээ бултыень суглуулжа, табагтай хоиной һүүлээр хурылан, «дэлхэйе дарама дэлгэр, үргэниие үбэртэлмэ үргэн, үнэр болоожо һуугты» гэжэ үреэһэн гэдэг юм. Үнэхөөрөөшье, эсэгын үреэлээр арба нэгэн хүбүүд үри бэеэр ехэ олон болоһон, тэдэнэрынь хүмүүжэхэ тумаа айл аймаг болоожо, ажаһуудаг һэн гэхэ. Улам саашаа бүри үнэр баян болоходоо, Байгалай урда бэеэр, зүүлжээ Амар мүрэнэй эхиие тулаһа нэмжыһэн газар дайдаар нүүн таража, адууһа мал үсхэжэ, агнуури хэжэ, обог обогоороо, ами амяраа өөһэдын түбхинэнги байра байдалтай ажаһуудаг байгаа һэн гэжэ тэрэ сагай түүхэшэд түүрэдэг юм.

Тэрэ үеэр Чингис-хаан түлэг хүсэндөө орожо, газар газарта сэрэгүүдээ ябуулжа, тэндэхи элдэб үндэһэ яһанай улад зониие мэдэлдээ абажа байһан гэхэ. Тиихэдэ Чингис-хаан Жөөдшэ хүбүүгээ сэрэгэй дарга болгожо, хойшонь эльгээхэдээ, Байгал далай хүрэтэр оршодог нүүдэл байдалтай уладые мэдэлдээ абахыень сэрэгээ Баргажан-Түхэм уруу дабшуулаа. Тиигэдшье Хориин 11 эсэгэнэрэй угсаата хүн зон ээлжэ байһан газартаа Монгол хаашуулай мэдэлдэ ороһон тухай түүхэ соо дурдагдадаг һэн.

Тэрэ үеэр Тогоон Түмэр хаанай арбан дүрбэдэхи үень болохо Бата-Мүнхэ хаан шэрээ ээлжэ һуугаа. Тэрэ 1470 ондо хаан шэрээдэ залараад, аяар 74 жэлэй туршада засаг түрые толгойлжо байһан гэхэ. Хаанай 11 хүбүүдэй гурбадахинь болохо Барас-Булад изагуурта Түмэд аймагтанай ноён болоо.

Дүрбэдэхи үень болохо Алтан-Хаан хадаа Түбэдһөө гурбадахи түрэлэй Далай-Лама Содном Жамса гэдэгые Монголдо залажа, энэ орондо буддын шажан дэлгэрүүлбэ. Тиигэжэ эртэ урда сагһаа хойшо ёһожоһон бөө шажан һүнэһэн юм гэлсэдэг гээшэ. Бөө шажанай ёһо заншал баримталан, һаһа барагшадаа хүдөөлүүлхэдээ, хамаг хэрэгсэлыень, номо һаадагыень болон, һайн хубсаһыень хажуудань тэбидаг, унажа ябаһан мориень хүүрэйнь ойро асаржа аладаг гурим болюулагдаа бэлэй.

Бата-Мүнхэ хаанай бусад үри бэенэр Монгол арадай ахамад сайднар болоожо һууһан гэлсэдэг, Тэрэнэй нэгэн Пүрэб-Буладай дүрбэдэхи үеын Буянта-Сэсэгэй хаан шэрээ даража һууһан сагта 1594 ондо Хориин 11 эсэгэнэрэй улад зон тэрэ хаанай мэдэлэй болохо һолонгууд аймагай эзэн Бүүбэй-Бээлэй баатар ноёной албатан болоһон юм ха.

Бүүбэй-Бээлэйн түрүүшын хатанһаа түрэһэн Дай-хаан тайжа хүбүүндэа бэриие буулгана. Бэри Бальжан хатан хадаа Монголой баруун аймагһаа бууһан хэш. Бүүбэй-Бээлэй баатар хүбүүгээ хүн болгожо, өөрынгөө харьяата албатан зонһоо үнөөхи Хориингоо хонгор 11 обогтоноо мэдэлдэнь үгэһэн шуу. Энэ хадаа 1600 ондо болоһон үйлэ хэрэг гэжэ тухайлагдана.

ХОРИИН арбан нэгэн обогтоной хүхүүрнүүд: галзууд, гушад, харгана, хуасай, хүбдүүд, батанай, шарай, бодонгууд, худай, сагаан ба хальбан обогтонһоо үдэһэн, үнэржэһэн, олон түмэн буряад угсаатан тэрэ холын сагта Аргунь мүрэнэй зүүн гар талада оршодог Үлирэнгэ гэдэг голдо ажаһууһан юм. Тэрэ газар мүнөө Хүн-дай гэжэ нэрэшэнхэй. Тайжын тиихэдэ һууһан буусын һууриин сараа мүнөөшье үлэнхэй. Дай-хаан тайжын албатан болоһон Хориин 11 обогтоной зарим нэгэнииинь адууһа малайнгаа бэлшээриин тала хаража, Үлирэнгэһөө наашаа Онон голоор, Хүхэльбын, хүбшэ шадар, Ага ба Түүргэ нютагуудаар нүүн тараһан. Удаань бүри олошорходоо, Хёлго, Худан, Үдэ, Түгнэ, Итанца болон Бэшүүрээр, хойшоо — Байгал шадар, Сэлэнгын баруун бэеэр, зүүлжээ — Яруунаа. Витим туласа нютаглан ажаһуудаг болоо.

Дай-хаан тайжа хубита эд зөөриеэ, албата зоноо абаад, эсэгынгээ нютагһаа гаража, Үлирэнгэ ешон нютагжаһан ха. Ушарынь хадаа тэрэ сагта Бүүбэй-Бээлэй ноёной хатан, Дай-хаанай түрэһэн эхэ наһа бараһан юм. Уданшьегүй Бүүбэй-Бээлэй хоёрдохи һамга абана. Хойто эхэнь Бальжан хатан бэритээ эбээ таһарһан, хэрүүл хэлэн дэлгэрһэн гэхэ. Тиигэжэ Дай-хаан тайжа эсэгэһээ холодохо баатай бололой.

Нэгэтэ Бүүбэй-Бээлэйн хатан үбгэндөө ехээр уурлаба. Хүбүүншни утлэһэн бидэ хоёрые орхёод, һамганайнгаа үгэдэ орожо, ондоо тээшээ талиишаба. Хүбүүгээ мэдэхэ хүдхэ гүш, али үгы гү? Хүбүүгээ асаржа шадаха ажарай гээшэ гүш, али үгы үмхи гээшэ гүш гэжэ байгаад ганирһан, гэмэрһэн гэхэ. Хатанайнгаа үгэһөө гарадаггүй Бүүбэй-Бээлэй хүбүүн бэри хоёртоо уурлажа, Дай-хаан тайжые албатантайнь хамта барижа асарха, Бальжан бэриие тэндэнь саазалха гэһэн хатуу шанга даабаритай табин һаадаг номын нэхүүл сэрэгые ябуулаа юм гэжэ хэлсэдэг.

Тэрэ сэрэгынь Дай-хаан тайжын мүрөөр мүшхэжэ, тэрэнэй Хүн дайда нютагтаа ажаһуун байтарнь дээрэнь орожо, Дай-хаан тайжые Бальжан хатантайнь, арбаад үрхэтэ ойро шадарай албатантайнь хамта бараяд абаашалай. Харин арбан нэгэн эсэгэнэртэй үлдөөшэ олонхи зон Хүн дайдаһаа холохоно һууһандаа ойроо хүртөөгүй. Нэхүүл сэрэгэй ерэһые мэдэһэн байжа, тэдэнэр бултандаа хойшоо Онон уруу эрьедэһэн бэлэй.

Хадам эсэгэ ноёной захиралтын ёһоор Бальжан хатаниие Торо голой эхиндэхи нэгэ нуурай үбэр талын толгойдо асаржа, тэрэниие саазалһан юм гэлсэдэг. Урданай үбгэдэй хэлсэдэгээр болоходо, энээн тушаа иимэ нэгэ домог бии байдаг. Бальжан хатан саазалуулхынгаа урдахана тэрэ нуурай эрьедэ моринһоо буужа, нуурай уһанһаа ама хүреод, гуталайнгаа түриинһөө алтан хутага гаргажа, тэрээгээрээ баруун хүхэзэ таһа отолжо, нуур соо хаяа юм гэдэг. «Хүрхи һайхан хүхэ нуурмни хүхэнэйм һүнһөө һүлэгдэжэ, амтан һүтэй болоорой. Үеын үедэ мүнхэ байжа, хайрата албатамни болохо арбан нэгэн эсэгэнэрэйм үрэ хүүгэдые үндалуулжа байгаарай. Хайрата албатамни 11 эсэгэнэрэй үри хүүгэдэймни оронииe эзэлэн, олон болоогты, үргэниие дүүрэмэ үнэр болоожо һуугты!» гэжэ тэрэ үреэһэн юм гэжэ хэлсэдэг. Энээнэй һүүлээр Бальжан хатаниие саазалжа, бэеынь тэндэнь хадагалһан юм гэхэ. Нуур хадаа Бальжан хатанай хүхэнэй һүнһөө сайдамтай болоожо тогтоо, мүнөөшье Бальжанын сагаан нуур гэжэ нэрлүүлһээр.

Дай-хаан тайжые эсэгэдэнь тушааба. һамгаяа саазалуулһан тэрэ эсэгэдээ ехээр дураа гутажа, уг залгамжалан хаан шэрээдэнь һууха ябадалһаа арсалай. Тиигэһэн дары тэрэ Халха Монголой баруун аймагай Эрдэни-Жуугай хүреэндэ ошожо, тэндээ лама болоожо һууһан гэхэ.

Бүүбэй-Бээлэйн нэхүүл сэрэгһээ тэрьедэжэ гараһан арба нэгэн эсэгэнэрэй үри һадаһад һүүлэй һүүлдэ улам олон болоожо, хойшо зөө зөөһөөр Яруунa яндалаар, Анаа болон Үдын нютаг, нугануудаар түбхинэн ажаһууһан юм. Тэрэ үе сагай хори буряад зондо хойто зүгһөө ехэ хүсэтэй ород улад ерэжэ ябана гэһэн зэрэб дуулдалай. Хүршэ һууһан монгол угсаатантаяа ород уладай мэдэлдэ орохо тухай хөөрэлдэдэг болоһон хаш.

Хори буряадуудай зарим зон Шиилхэ мүрэнэй хойто бэеэр нүү нүүһээр Нэршүү голдо хүрэжэ ерэбэ. Тэндээ нютагжаха хүсэлэнтэй байгаашье һаа, тэрэ газарта үнинэй ажаһуудаг Уляадай обогто хамнигад зонтой эбээ таһаржа, хоорондоо тулалдажа эхилбэ. Энэ байлдаанда Үмхэй гэжэ баатар түрүүтэй хэдэн хүн алуулһан, амиды мэндэ үлөөшэдынь тэдэнһээ тэрьелжэ, Яруунa яндала руу хүрэжэ ерэһэн, бусад буряадуудтаяа ниилэн нэгэдэһэн юм.

ТЭРЭЛ үеэр хаш, Поярков ноён даргатай казак сэрэгэй отряд хойноһоо Яруунa хүрэжэ ерээ һэн гэдэг. Энээмнай 1694 ондо болоһон үйлэ хэрэг. Тиихэдэ Хориин арбан нэгэн эсэгэнэрэй уг гарбалтай буряад зон ород хаанай албатан болохые хүсэн, Поярковто хандахадань, тэдэнэй хүсэлые дэмжэн зүбшөөжэ, номо годлёор агнуури хэдэг 160 һаадагтай эдэнэрые ниитын дансада хадажа, ород хаанай албатан болобот гэжэ соносхоһон гэдэг. Тиихэ зуураа, амин бүхэн хадаа ород хаанай жасада 20 —20 мүнгэ ясак оруулжа байха болобо. Ород гүрэнэй албатан болоһон хори буряадууд 1657 ондо байгуулагдаһан Нэршүү хотын воеводстводо хабаатай Итанцын острогой мэдэлэй болоһон шуу.

Хориин буряад зон тиихэ сагта өөһэдынгөө дунда зонхилдог ноёдтой байгаа. Зайһан, заһуул, шүүлингэ гэхэшэлэн. Тэрэ үеэр Монголдо, мүн буряад уладтай нютагуудта буддын шажан дэлгэржэ байгаа. Энэ ушар тухай тобшохоноор тэмдэглэлтэй болоно. Чингисэй изагуурай Дайн-хаанай арбадахи хүбүүнэй түрэһэн Халха монголой баруун аймагай эзэн болохо Абтай Сайн-хаан Эрдэни-Жуу гэжэ хиид байгуулжа, Түбэдһөө Жэбзэн-Дамба Хотогтые энэ хиидтэ залаһан гэлсэдэг юм. Энэ хадаа 1635 ондо болоһон түүхэтэ үйлэ хэрэг.

Тиигэжэл хойто Монголдо, тэндэһээ хойшоо дамжан, Хориин буряад нютагуудта буддын шажан дэлгэрэн нэбтэржэ эхилээ. 1673 ондо халха монгол ба өөлүү хоёр обогтон эбээ таһаржа, өөһэд хоорондын дайн дажар болошобо. Өөлүүрэй түрүү Галдан Бошогтын сэрэгэй хаан хүреэдэ дөбтолон ороходонь, тэндэ һуужа байһан түбэд болон монгол ламанар тэрьелжэ, хойшоо хори буряадай газар дайда руу ошохо баатай болоо. Тэдэнэрһээ шалтагаалан, ламын шажан түргэнөөр дэлгэржэ, бөө мүргэлэниие түрижэ захалба.

Хори буряадуудай дунда ламанарай 150 болоходо, 1741 ондо ородой хатан хаан Елизавета Петровнагай зарлигаар комплект баталагдажа, ахалагшань тангууд ороной Агваан-Пунсык соржо лама болоһон гэхэ. Энэ лама Сэлэнгын сонгоол обогтоной лама Дамба-Даржаа Заяагай гэдэгтэй зүбшэжэ, тэрэл жэлдэ Сүхын Хилганата гэжэ газарта нэгэ эшэгы гэрые дуган болгожо, тэндээ хурал, мүргэл хэдэг болоһон юм. Мүн энээнтэй зэргэшэн, лама Жэмбэ Агаадайн гэгшэ Хүл нуурай эрьедэ баһа нэгэ эшэгы дуган табижа, хурал мүргэл үйлэдэжэ эхилээ.

Ород гүрэнэй хаан шэрээдэ нэгэдэхээр Петрой һууһа байһан жэлнүүдтэ Хориин буряадууд албата түлбэреэ ангай арһаар түлэдэг байһан. Тэрэнэйнь ород приказчигууд суглуулдаг, буряадуудые хашадаг, хажарладаг, дарладаг, мэхэлдэг һэн хаш. Доёмхотой буряад айлнуудай үхибүүдые Итанцын острогто абаашадаг, эдлүүриин һайн газарыень булимтаран абадаг болобо. Эдэ мэтын тэсэшэгүй хашалан үзүүлдэг болоһон ушарһаа галзууд отогой зайһан Бадан Турахин хориин 11 обогтонһоо нэгэ-нэгэ этигэмжэтые олоожо, бүхэли делегаци бүридүүлээд, 1702 ондо Ород гүрэнэй түб хото Москва мордоһон юм. Энэ холо эдэнэрэй зориһон ушар хадаа хори буряад зоной үзэжэ байһан хашалан тухай ород уладай эзэн Петр хаанда гомдол бариха гэһэн эрмэлзэлтэ ябадал байна бшуу.

Хориин буряад зон Петр Алексеевич хааниие «Абай баатар сагаан хаан» гэжэ алдаршуулан дурдадаг байгаа, Бадан Турахинай делегаци Москва хото хүрэжэ, 1703 оной февралиин 25-да гомдолоо эзэн императорта барихадань, тэрэ буряад албатанарые энхэрэн хайрлажа, 1703 оной мартын 22-ой Сибириин приказ-грамота үршөөгөө. Хориин буряад зондо элдэб эсын хашалан үзүүлхэ ябадалые эсэслэн хориһон захиралта Эрхүүгэй ба Нэршүүгэй хоёр дээдэ тушаалтадта буугаа гэхэ.

Тэрэ үршөөлтэ грамотын ёһоор хори буряадууд өөһэдынгөө изагуур газар дээрэ хашалангүй һууха болобо, ород ахамадай зүгһөө хажарлалгада орохоёо болибо. 1706 оной февралиин 13-най грамотын үндэһөөр эхэ албатан гэгдэдэг буряад зоной анхан ээлһэн газарһаань Эрхүүгэй дворянствада таһалжа үгэдэг ябадал хоригдоо бэлэй. Гадна буряадуудай эдлэжэ байгаа газар дээрэ өөһэдынгөө дура зоргоор һууһан ород таряашадые ээзгүй, хүн зонһоо сүлөө нютагууд уруу нүүлгэһэн, агнуури хэжэ олзолһон ан болон арһан эдые һанда хашалтын гуримаар хураажа абаһан гэмтэ нюурнууд хэһээгдэһэн байха юм.

Тэрэл грамотын ёһоор Хориин 11 эсэгэнэрэй улад зондо Байгалһаа урагшаа Монгол ороной хилэ хүрэтэрхи үргэн ехэ газар дайдаар нүүжэ ажаһууха эрхэ олгогдоо бэлэй. Хориин зон Итанцын острогой мэдэлһээ гаража, Яруунын острогой харьяата болоһон юм. Итанцын буряадуудай үсөөниинь Сэлэнгын баруун бэе руу нүүжэ, тэндэхи зургаан эсэгэнэрэй буряад угтантай нэгэдээ, харин олонхинь, Үдэ голые үгсэн таража, ажаһуужа байһан урданайнгаа уг гарбалтантай ниилээ һэн хаш.

Эрхүүгэй приказна избагай 1711 оной июниин 4-дэ абаһан указаар галзууд отогой заһуул Шодо Болъторогой гэгшэ өөрынгөө обогтоной ахалагша зайһанай тушаалда дэбжүүлэгдэбэ. Тиигээд 1723 оной ноябриин 23-да гаргаһан декрет-указай ёһоор галзуудай ахалагша зайһан Болъторогой хадаа Хориин ахалагша зайһан болобо.

ОРОД гүрэнэй эзэн император нэгэдэхи Петрой наһа бараха үедэ Манжын Найралта түб гэгшэ Хитадай хаан шэрээ даража байгаа ха. Хойноһоо ород улад ерэжэ, урдаһаа хитад зон бии болоожо, хоёр гүрэнэй хоорондын хилэ тогтоохо саг ерэлэй. Тиигэжэ хилэ байгуулгада ородой зүгһөө томилогдоһон элшэн сайд Иван Калзаневтай Хориин ахалагша зайһан Шодо Болъторогой ябалсаа юм. Хяагта хотоһоо зүүн-урагшаа, мүн зүүн зүгые шэглэн ябажа, Аргунь голой Хүн-дай нютаг хүрэтэр хилэ табигдаһан юм хаш.

Тиигэжэ ябаха үедөө, Шодо Болъторогой хадаа хори буряадайнгаа үни холо сагһаа ээлжэ һууһан газарые хитад этигэмжэдтэй буляалдан абажа, ород гүрэнэй мэдэлдэ оруулһан гэхэ. Үнөөхи Бүүбэй-Бээлэйн ноёной Дай-хаан тайжын албатан байһан аад, гэдэргээ бусаагүйшүүлэй зариман хилын саана үлэшэһэн юм гэлсэдэг. Тэдэнэр барга буряад гэжэ нэрэ абажа, найман хошуун болоод, хара мүрэн Хайлаар шадар, Аргунь голой адагаар, Буйр далай гэдэг нуурай оршондохи үргэн тала дайдаар ажаһуугаа.

Тэрэшэлэн ахалагша зайһан Шодо Болъторогойдо дүтэ болохо Шэлдэй Занги гэгшэ Монголой уужам талаар малаа адуулан нүүжэ ябаһаар хилын саана үлдэһэн хаш. Түрэлхидһөө, изагуур нютагһаа таһарһандаа Шэлдэй Занги уяржа, һүрэг малаа туугаад, албан зоноо абаад, нютагаа бусаха гэжэ шиидэһэн бэлэй. Тиихэ сагта ород ба хитад гүрэнүүдэй хоорондохи хилэ дээрэ шанга һахимжатай болоо. Тэрэниие өөрынгөө зоригоор дабаһан хүнүүдые барижа, тэндэнь саазалха гэһэн зарлиг бууһан хаш. Хилэ дабаха үедөө Шэлдэй Занги харуулшадта баригдажа, толгойн сааза хүүлэһэн юм.

Өөрынгөө харьяата 11 эсэгэнэртэй улад зонтой хамта хилэ табиха ябадалда ехэ туһа хүргэжэ, гүрэнэй энэ хэрэгтэ үнэн сэдьхэлһээ оролдолго гаргаһанай түлөө гүрэнэй этигэмжэтэ советник имперскэ граф Савва Лукич Рагузинский-Владиславич гэгшын зууршалгаар Хориин ахалагша зайһан Шодо Болъторогой хадаа эзэн императорай 1729 оной июниин 4-нэй гүрэнэй тамгатай патентээр Хориин зоной ахамад (главна) тайшаа гэһэн үндэр тушаалда дэбжүүлэгдэһэн байна бшуу.

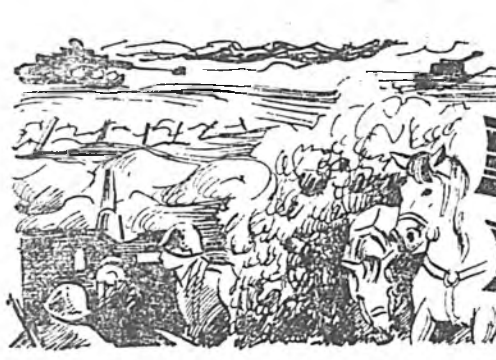
Шодо Болъторогойдо тайшаа гэһэн хэргэм олгоһон ушар хадаа анханда Хориин арбан нэгэн эсэгэнэрэй зон болбол Дай-хаан ноёной албатан байһан тула тэрэ ноёной тайжа хэргэмые тайшаа болгон хубилгаһан байжа болоо. Зай тиигээд шэнээр тогтоогдоһон хилын харуулай албан Болъторогойдо даалгагдаа. Гадна Шодын бүлэнэр албанһаа сүлөөлэгдэжэ, Хяагтын һан жасын олзоһоо жэл бүхэндэ 20—20 түхэриг мүнгэн шан абажа байха болоо хаш.

Зандн ЗАМБАЛОВ,
дайнай болон ажалай ветеран.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

Агуу Илалтын 45 жэлэй ойдо

У-Ж. Дондуков

БЕРЛИН ХҮРЭТЭР ХАЗААР МОРЁОР

ДЕСНА МҮРЭНЭЙ ЭРЬЕЭР...

[Үргэлжэлэл. Эхиниинь апрелиин 5-най номерто].

1943 оной июниин эхеэр Карачев хотые бидэнэр дайсадһаа сүлөөлэбэбди. Июль, август һарануудта болоһон хатуу шангаа тулалдаануудай үедэ минии үхэр буугай зэзэд — пушкарь нүхэдни олон дайсадые һүнөөн онсо һайнаар тэмсээ. 1943 оной август һара соо ВКП(б)-гэй гэшүүндэ кандидадаар би абтабаб.

Минии үхэр буу хадаа 45 миллиметр сэмгэтэй хүнгэн пушка байһан юм. Иимэ үхэр буунууд гэшэ полкын подразделениинүүдтэ хубаагдан үгтэдэг һэн.

Дайшалхы эскадронуудай хоорондо эдэ буунууд тодхогдожо, дайсанай техникэ, танк, машинануудые сэхэ буудадаг бэлэй. Харин добтолгын болоходо, сэргшэд эдэ буунуудаа өөһэдөө жудхэжэ, таарүү газарта тодхоод, эскадронуудай урдахи харгы замые «сэбэрлэдэг», дайсадай тархи дээгүүр һомонуудаа элбэгээр адхадаг һэн.

1943 оной август һарын һүүл багаар гвардиин морин сэрэгэй 2-дохи корпус дайсанай ара талаар тулалдаануудые эмхидхэжэ, Десна мүрэниие гаталаад, Рославль—Брянск гэжэ түмэр замай хэдэн арбаад километр зайе эзэлээд, Брянскын фронтын сэрэгүүдэй ерэтэр эндээ байха гэһэн захиралта абаба.

1943 оной сентябриин 2-ой һүни хадын-морин сэрэгэй манай 20-дохи дивизи, тэрэнэй бүридэлдэ 22-дохи полк, гайхалтай эршэтэйгээр фронтын линиие таһара сохёод, дайсанай ара талада гарашаба.

45 миллиметр ематай хүнгэн пушкануудай манай батарей ахалагша лейтенант Лозовскиин хүтэлбэри доро полкын нэгэдэхи эскадроной хойноһоо ябаба. Брянскын ой, намагууд соогуур гаранабди. Хоёр хоногой туршада ябаха зуураа, хүн зонтой һуурин, тосхонуудые тойрожо үнгэрнэбди.

Гурбадахи хоногтоо Десна мүрэндэ тулаа һэмди. Тагнуулшаднай мүрэнэй гүйхэн газарые олобо. Бидэнэршье уһые мэрёороо оймуулан, өөһэдынгөө хэһэн һалануудай дээрэ үхэр буунуудаа ашаад, мүрэниие гаталбабди.

Уһанай нүгөөдэ эрье яһала эгсэшье һаа, бургааһа модогүй. Мүрэнһөө нэгэ километр ябаад байхадамнай, ямаршьеб һуурин (нэрыень мүнөө мартааб, Девочкино һэн бэлэй гү?) харгыдамнай үзэгдэбэ.

Һууриндэ дүтэлжэ ерэхэдэмнай, немец гарнизон ямаршье эсэргүүсэлтэ хэнгүй, ухаа мэдээгүй тэрьелжэ арилба. Юуб гэхэдэ, фронтһоо аяар зуугаад модоной газарта совет сэрэгүүд дээрэнь орожо ерэхэ юм гэжэ тэдэнэр хаанаһаа мэдэхэ бэлэй.

Түмэр замай станци Рославль — Брянск гэһэн харгые эзэлһэнэймнай һүүлээр дайсад һүрөөтэйгөөр добтолжо эхилбэ.

Гвардиин морин сэрэгэй 2-дохи корпус 90 модоной зайда, энэ түмэр замые зубшаад, бэхижүүлгэ, дот, дзотуудые хэжэ эхилбэ. Теэд саг хүлеэнэгүй. Яараха хэрэгтэй.

Минии үхэр буу 1-дэхи, 4-дэхи эскадронуудай хоорондо тодхогдобо. Окопуудые малтаад, үхэр буугай үшөө нэгэ нүүга бэлдэжэ, үдын эдеэ хоол хүсэд бэряадүй байтарнай, хараани газарта немец сэрэгшэд һаарагашалдаад, дайсанай танк, машинануудай хүнхинэхэ дуулдаба.

Уданшьегүй немец тагнуулай «рама»-самолет дээрэмнай үзэгдэбэ. Дайсад бидэн тээшэ дүтэлжэ ябана. Урда тээнь — танкнууд.

Минии урдаһаа гурбан танк нэяран дүтэлнэ. Эгээл энэ үедэ «юнкерснүүд» бии боложо, һэеэдэ ерэһэн мяхаша шубууд мэтээр дээгүүрнай элибэ. Бүргэд шэнгеэр доошоо шуумайжа, маниие буудана, бомбо хаяна.

Дайсанай самолеедууд минии хэбтэһэн газарта юундэшьеб дүтэлбэгүй. Иимэ «мяхаша шубуудай» урдаһаа юушье хэжэ шадахагүй байһандаа бидэнэр халаглан шаналнабди. Пулемёдоор, таба һүрэдэгөөршье бууданабди. Шортоо, үгыл аад, үгы.

Нилээд олон хүниемнай һалгаһанай һүүлээр «юнкерснүүдшье» ниидэжэ арилба. Эгээл энэ һэмбаанда дайсад бидэндэ яһалашье дүтэлшэһэн байбэ. Фашистнуудай хүлөө таталхань бүри эли тодо.

Эскадроной ямаршьеб взводой командир намда гүйжэ ерээд, иигэжэ захирба:

— Ябаган сэрэгыень буудаl Бууда гэнэ бэшэ гүб!

Ташуур буугаараа самнажа байгаад, намайе хараана. Теэд би захиралтыень дүүргэнэгүйб. Ямар дээрэ зүрхэтэй дарга гээшэб? Тухайлхада, иимэ тулалдаанда түрүүшынхиеэ ороод, зүрхэ жүлдэнь хөөрэшөө, мэгдэшөө бэшэ аал даа.

Гурбан танкын хойноһоо үшөө олон машина үзэгдэбэ. Түрүүшын гурбаниинь юундэшьеб эгсэ годироод, полкын тэг дундуурхи газарые шэглэн ошобо. Тойроод гал дүлэн, утаа униар...

Минии үхэр бууе утаан халхална.

— Аһаамшье!— гэжэ би баярлабаб.

— Танкнуудай хажуу бэе, бензинэйнь бааг, гэнжэнүүд рүүнь буудагты!— гэһэн захиралта бушуу дары үгэбэб. Буунуудшье огсогод-огсогод гэлдэбэ.

Үхэр буугаймни расчет тэдэ гурбан танкые гансата һалгааба. Тулалдааншье үргэлжэлһөөр...

Иигэжэ дүрбэ-табан хоногой туршада хэрхис дайсадай хатуу шэрүүн добтолгонуудта шанга харюу үгэһөөр, бата бэхеэр зогсоо бэлэйбди. Һүүлэй һүүлдэ һомомнай дууһантажа эхилбэ. Тиибэшье тэдэнээ гамтайгаар хэрэглэжэ, үдэр бүри дайсанай дүрбэ-табан добтолгодо харюу үгэдэг байгаабди.

Нэгэтэ һүни Назаровай эскадрониие ондоо тээшэнь абаашажа, ахалагша лейтенант Лопсон Ивахиновай 4-дэхи эскадрониие орондонь табиба.

Иигэжэ Десна мүрэнэй эрьеэр манай хэһэн баатарлиг «аяншалга» фашистнуудта нилээд ехэхэн хохидол ушаруулаа һэн.

Нэгэ зүйл тухай эндэ би дурдахаяа һананаб.

Эдэ шэрүүн тулалдаануудай һүүлээр минии үхэр буудa оройдоол хоёр һомон үлэбэ. Энэ һомон гээшэмнай яһалал зузаан хуягтай танкые һүнөөхэ шадалтай юм. Теэд эндэ шадабари зээтагүй хэрэгтэй.

Дайсанай «Тигр» танкые абаад үзэе. Хажуу талынь хуяг — аяар 10 сантиметр зузаантай булад. 88 миллиметрэй сэмгэтэй үхэр буу, томо һомоор буудадаг хоёр пулемёт энэ танк дээрэ тодхоотой. Манай үхэр буунуудай һомонууд тэдэ танкнуудые тудажа буухадаа, мээл халюухайдаад гарэшадаг һэн. «Адольф Гитлер» асари томо танкые, «Фердинанд» самоходкые, дээрэ дурдагдаһан «Тигр» гээшые һүнөөхэ гээшэ угаал хүшэр бэлэй. Үхэр буугай шагаагша-наводчик ехэл мэргэн байхаһаа гадна, танкын үнжэгэн газарые һайн мэдэхэ, дайсанһаа урид буудажа үрдихэ зэргэтэй ха юм.

Десна мүрэнэй эрьедэ бидэнэр «Тигр» танкнуудтай түрүүшынхиеэ ушараа һэмди. Эндэл минии баатар нүхэр, үхэр буугаймни шагаагша-наводчик сержант Хазин алуулшаһан байна.

Татаар ороной нэгэ һууринһаа үг гарбалтай энэ хүбүүн нюргаар үндэр, нюур шарайгаар гоё һайхан, ухаатай нүхэр һэн. Тулалдаануудай хоорондо түрэл нютагайнгаа дуунуудые уянгатайгаар дуулажа, маанадайнгаа зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэдэг бэлэй.

Хазинай алуулһанай һүүлээр тэрэнэй орондо табиха хүн олдобогүй. Би, үхэр буугай командир, өөрөө наводчигой үялга нэгэ мүһэн дүүргэнэб.

Нэгэтэ дайсанай гренадернуудай бүхэли батальон Ивахиновай эскадрондо добтолбо. Тэрэнэй урдань танкнууд наярална.

Эскадроной командир Ивахинов намда иигэжэ һүхирнэ:

— Нэгэ танкыень һалгаа сааша! Үлзы-Жаргал, алдажал бү орхи. Бү алда!

Оройдоол хоёр һомотойем Ивахинов һайн мэдэжэ байгаа. Одоол гайтайхан юумэн намда тохёолдобо даа. Юуб гэхэдэ, эскадроной нэгэшье пулемёдто һомон үгы. Тиигээд сэрэгшэдэй хахадынь шахуу алуулшанхай. Шархатагшад олон.

Ябууд дундаа үхэр буугаараа, пулемёдуудаараа буудаһаар фашистнуудай асари томо «Тигр» минии урдаһаа дүтэлжэ ябана. Иимэ «арьяатантай» энэл Десна мүрэнэй эрьедэ түрүүшынхиеэ ушараһан намда аймшагтай байба: нюрга руумни хүйтэ даажа, хоёр һаншагаарни хүлһэн гоожоно.

Эскадроной командир Ивахинов сэрэгшэдтээ иимэ захиралта үгэнэ:

— Жадын тулалдаанда бэлдэгты!

Тэрэ «тигр» танкые һүнөөжэ шадаа һаамни, эскадроной сэрэгшэд байлдаанда орохонь.

Танк хүрэтэр 350 метр тухай зай үлэбэ. Иимэ томо танкые энэ зайда тудаха гээшэ баһал аюултай, шиидэмээр бэшэхэн хэрэг. Теэд яахабши? Ондоо арга оройдоошье үгы. Ивахиновай сэрэгшэд бурханиие хараһан мэтээр, амияа татаад, нам тээшэ шэртэшэнхэй.

—Бурхан зайлуул! Харадаг юумэниинь харуужаг!— гэжэ досоогоо шэбшэн һанаад, дайсанай танкые шагаажа эхилбэб. Амимни игсуурна.

— Тэсэ, тэсэ!— гэжэ аман соогоо шэбэнэнэб.— Үрдижэл абаһууб.

Түрүүшын һомомни танкын хуяг руу шаагдашаба. Хоёрдохи һомомни тэрэ «булад арьяатаниие» һүнөөжэ, намһаа урда, оройдоол зуун метрэй зайда «Тигршье» шатажа эхилбэ. Энээниие хаража урмашаһан Ивахиновай сэрэгшэд һуха харайлдан бодобо.

— Эскадрон, урагшаа! Эхэ оронойнгоо түлөө, Сталинай түлөө!— гэһэн командирайнь хахир шанга уряа-захиралта мүнөөшье шэхэндэм дуулдаһан мэтэ болодог.

Хүнгэн бушуу аад, хүдэр бэетэй Ивахинов окопын дошо дээрэ харайжа гараад, һэлмэеэ ялаганаса далайжа, жадын тулалдаанда сэрэгшэдээ дахуулан гүйшэбэ.

Бишье үхэр буугаа түлхеэд, баһал урагшаа жудхэбэб. Энэ хатуу шэрүүн хадхалсаан соогуур Ивахинов хүндөөр шархатаа һэн.

Намһаа хоёр дахин үндэр бэетэй немец гэнтэ минии дээрэ гүйжэ ерээд, буугайнгаа хүрзөөр тархи руумни сохижорхибо. Би мэдээгээ табин унаха зуураа, тэрэ дайсан руу автомадай хэдэн һомо эльгээжэ үрдибэб. Энэмнил намайе ёһотойл үхэлһөө абараа гэжэ мүнөөшье һанадагби.

Иигэжэ байтарнай, маанадай ардаа һүрөөтэй шанга «ура» хашхараан зэдэлшэбэ. Энэмнай фронтын ябаган сэрэг иимэ түгшүүрилтэйл үедэ үрдижэ ерээ ха юм. Совет сэрэгшэд ябууд дундаа ротын, батальоной миномёдуудаар дайсаниие һайсахан шэбэжэ оробо.

Ябаган сэрэгшэдтэ дайшалхы бэхижүүлгэнүүдээ бидэнэр тушаагаад, Десна мүрэнэй эрьедэхи шугынууд соо амархаяа түбхинэбэбди. Шархатагшадаа морин тэргэнүүдтэ ачажа, медсанбадта эльгээбэбди, алуулһан нүхэдөө хүдөөлүүлжэ, зүрхэ сэдьхэлһээ тэдэнээ шаналан, хахасалгын салют үгэбэбди. Һүүлдэнь буу шуугаа сэбэрлэжэ, һомо, эдеэ хоол абабабди.

Нэгэтэ үглөөнэй эдеэ хоол бариха гэжэ һуутарнай, манай батарейн командир, ахалагша лейтенант Лозовскиин шанга захиралта ханхинашаба:

— Батарей! Буунуудтаа!

Эндэ тэндэ абяанууд дуулдаба:

— Танкнууд ерэбэ!

Юуб гэхэдэ, немецүүд хадаа манай ябаган сэрэгэй фронтые һэтэ сохёод, маанад тээшэ тэгүүлжэ ябаба ха юм.

Дайсанай танкнууд манай полкын штабай байһан газарта дүтэлжэ ябаба. Дүрбэн үхэр буу шэрэһэн морид шугы сооһоо харайлдажа гараад, нюсэгэн талмай дээрэ тогтошобо. Сэрэгшэд үхэр буунуудаа дары тодхоод, танкнуудые сэхэ буудажа эхилбэ.

Минии моришон, Оренбургын областиин Карпенко гэжэ жараад наһанай үбгэн юундэшьеб мэгдэһэндээ моридоо аргамжадань бусайдуулжэрхиба. Тэрэнээ мултарһаар, заһаһаар байтарни, саг үнгэршөө һааб даа. Тиигэжэ би взводой командир, лейтенант Ветошкиной хатуу хараалда хүртэбэб.

Үхэр буугаа шэрэһэн бидэнэр нэгэ дөбүүн дээрэ гүйлгэлдэжэ гараад, пушкаа дары түүгэн тодхобобди.

Урдаһаамнай немец танкнууд дүтэлжэл ябана. Тэдэнэй хэды байһые мүнөө мүртэйгөөр һананагүйб. Манай ябаган сэрэгэйхид тэдэ «булад арьяатадһаа» айжа һүрдэһэндөө гэдэргээ гүйлдэбэ.

Манай хоёр буу дайсанай һомондо тудагдажа, зада-уда буушанхай. Расчёдойнь сэрэгшэдшье бултадаа алуулшоо.

Үлэһэн лэ хоёр пушка буудана. Ахалагша лейтенант Лозовский өөрөө шагаана, мэргэн һомонуудые танкнуудта хонооно.

«Буудаха» гэһэн захиралта би абаашьегүй һаа, булад хуягые сүмэ сохидог хэдэн һомо дайсад тээшэ эльгээжэрхибэб. Хэмнай тудаа юм, бү мэдэе, зүгөөр дайсанай танкнуудай шатажа эхилһые тон һайн һананаб.

Иимэ юумэнэй эхилэмсээр, ябаган сэрэгэйхиднай добтолгодо дахин орожо, урда тээнь эзэлжэ байһан окопуудаа абаба.

Манай батарейн командир, ахалагша лейтенант Лозовский энэ тулалдаанда онсо шалгаржа, баатарай үхэлөөр унаа һэн. Тэрэ Новосибирск хотын хүбүүн байгаа.

Би тэрэ байлдаанда шалгарһанай түлөө һүүлдэнь Улаан Одоной ордендо хүртөө һэм. Энээнэй урда тээ «Шэн зоригой түлөө» гэһэн медаляар шагнагдаһан байгааб.

Брянскын газар дээрэ, Десна мүрэнэй эрьеэр гвардиин морин сэрэгэй 2-дохи корпусой баатарлиг рейд иигэжэ дүүрээ һэн. Энэ эрэлхэг зоригто «аяншалгын» түлөө Улаан тугта манай дивизидэ, тэрэнэй полкнуудта «Гвардиин» гэһэн үндэр нэрэ зэргэ олгогдоо бэлэй.

Иигэжэ манай полк гвардиин 35-дахи полк, 20-дохи дивизимнай гвардиин 17-дохи дивизи гэжэ нэрэтэйнүүд болоо һэн.

Полкын комсорг яажа болоһон тухайгаа хэдэн үгэ бэшэхэмни.

Немецүүд баруун тээшэ сухарижал байгаа. Манай сэрэгүүдэй шанга сохилтонуудые тэсэжэ ядаһан фашистнууд өөһэдынгөө газар дээрэ, Померанида бата гэгшын бэхижүүлгэ түхеэрһэн юм. Тэрээн тухай би һүүлдэ хөөрэхэб.

Помераниин бэхижүүлгэ абаха үедэ манай полкын комсорг алуулшаһан юм. Полкын командирай орлогшо подполковник Иван Андреевич Плужниковай приказай ёһоор, полкын комсоргоор би томилогдоо һэм.

Морин сэрэгэй 35-дахи полкын комсорг боломсоороо, Зүүн Помераниин Валлахзее гэжэ һууринай хажууда болоһон хатуу шанга байлдаануудта би хабаадалсаа бэлэйб.

[Үргэлжэлэлынь хожом гараха].

Соёлой һонин

ХОДО ШАГНАЖА БАЙМААР

Буряадай Композиторнуудай холбооной байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн баярта зорюулагдаһан хэмжээ ябуулганууд үргэлжэлһөөр. Энэ удаа РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, Буряадай АССР-эй гүрэнэй, Буряадай комсомолой шангуудай лауреат композитор А. А. Андреевэй тоосоото концерт болобо.

Энэ концертые РСФСР-эй габьяата артистка Лариса Егорова хүтэлэн ябуулаа. Концертынгээ түрүүшын номерто «Реквием» гэжэ кантата зэдэлээ. Энэ зохёолые симфоническа оркестрэй һүр жабхаланта аялга хүгжэм доро ехэ хоор дуулаа һэн. Кантатын үгэ (республикын габьяата артист Дамба-Дугар Бочиктоев уран гоёор, тодо байсаар уншаба. Зохёолой удха тушаа хэды үгэ хэлэхэ шухала. Зэдын аймагай Бургалтай тосхонһоо Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуехэ дайнда мордоһон хүбүүдһээ аяар 203 хүн бусаагүй юм. Энэ тосхоной талмай дээрэ бодхоогдоһон үндэр хүшөөгэй энгэр талада тэдэнэй нэрэнүүд алталмал үзэгүүдээр мүнхэлэгдэнхэй. Баатар буряад хүбүүдэй алдар солодо, мүнхэ дурасхаалда Анатолий Андреевич кантатаяа зорюулһан байна.

Композиторай олондо мэдээжэ болоһон дуунууд энэ удэшэ олоор зэдэлжэ, оперо, баледэй театрай ордон соо суглараһан зониие үшөө дахин баясуулба. Тэдэ дуунуудые академическэ театрай урдаа хараха артистнар — РСФСР-эй габьяата артистка Галина Шойдагбаева, республикын арадай артистнар Вячеслав Бальжинимаев, Болот Бороев, залуу артист Баатар Будаев гэгшэд хангюурдажа, шагнагшадайнгаа зүрхэ сэдьхэл уяруулжа шадаа гэхэ хэрэгтэй. Буряадаймнай мэдээжэ уран шүлэгшэд Георгий Дашабылов, Гунга Чимитов, Алексей Бадаев, Николай Дамдинов гэгшэдэй шүлэгүүд дээрэ бэшэгдэһэн дуунууд сооһоо «Инаг дураяа гамнаарай», «Тоонто нютаг», «Бэеэ бэеэ гамнаял», «Ивалтамни», «Эгэшэ ахэ хоёрни», «Жэран наһанай жаргал», «Иисэнгэмни», «Ярууна нютаг», «Алтан дэлхэйн жама ёһоор», «Эжэл гансам ерээрэй», «Хани нүхэд» болон үшөө хэдэн һайхан дуунууд зэдэлээ һэн. «Тоонто нютаг» гэжэ дуе «Байгал» ансамблиин ятаг дээрэ наададаг басагад зохидхоноор зэдэлүүлжэ, Буряадай АССР-эй габьяата артист Аюша Данзанов һайханаар дуулаа гэжэ онсолхо шухала.

Энээнэй хажуугаар хэдэн шэнэ дуунууд шагнагшадай һонорто дурадхагдаһан байна. Нэрлэбэл, «Амарагай хэшэг» (үгэнь Н. Дамдиновай), «Мори урилдаан», «Амараг гансам» (үгэнүүдынь Г. Чимитовэй), «Наһанай вальс» (үгэнь Г. Дашабыловай) гэһэнүүд болоно.

Шэнэ дуунууд бүгэдэ зондо һайшаагдаа гэжэ тодорхойлхоор байгаа. «Наһанай вальс» гэжэ шэнэ дуунай үгын автор Георгий Цыренович Дашабыловай һанамжа иимэ байба: «Оркестр аялга хүгжэмынь үлүү шангаар зэдэлүүлнэ гү гэжэ һанахаар байба. Энээнһээ боложо, дуунай үгэнүүд тодо бэшээр дуулдана ха. Энэ ушарта дирижёрһоо ехэ юумэн дулдыдаха ёһотой».

Концертын үедэ оркестрые дирижёр Борис Ким хүтэлбэрилһэн юм.

Д. ДАМБАЕВ.

Б. РУБАШКИНАЙ ДУУНУУД

Борис Рубашкин…
до гурбадахи…
ерэбэ. Дуушан А…
бург хотодо…
арадай-оперодо…
Тэрэнэй репертуар…
дай, цыган болон…
нууд ородог бай…
сагай хүбүүн Б. …
лын саана олонд…
лонхой.

Энэ удаа СССР-…
дуушан Красноярск…
Улаан-Үдэ хүрэһэн…

— Эндэхи зон …
анхаралтайгаар …
ушар намда …
даа, тиимэһээ би …
наб,— гэжэ Борис …
концертынгээ һүүл…
лээ һэн.

Буряадаймнай …
шаг дуушантай …
хан дуунуудыень …
мүн лэ баяртай …

Ж. ХАЛ…

ГАЙХАМШАГ ДУУШАН АЙЛША…

Апрелиин 16—17-до Полит-рэгээрэлэй байшан со… арадай артист, СССР-эй ба РСФСР-эй шангуудай ла… рис Штоколовой концертнүүд үнгэрхэ юм.

Энэ гайхамшаг артистын нэрэ олондоүргэнөөр… лонхой. С. М. Кировэй нэрэмжэтэ Ленинградай гүр… гушаад жэлдэ дуулажа байдаг гэжэ тэрэниие м…

Энэ хүн гансата дуушан болоогүй юм. Эсэгэ орон… гаалгын дайнай үедэ, 1942 ондо, Ленинград шадм… алуулхада, арбан дүрбэтэй Борис далайн-сэрэгэй… орожо, Балтиин флотдо алба гараһан юм. Дайн… гэртээ Свердловск хото бусаад, агаарай сэрэгэй… тусхай һургуулида орожо, һураа һэн. Гэхэ зуура… хүбүүн дуулаха ехэ хүсэлтэй, дуратай һэн. Һайхан… хүбүүн хоерто, уран һайханай коллективтэ бэрх… байгаа. Нэгэтэ тэрэнэй дуулахые Советскэ Союз… Г. К. Жуков дуулаад, иигэжэ идхаһан юм: «Тана… шэд авиацида олон. Харин тан шэнгеэр дууладаг… Иигэжэ Б. Штоколов М. Мусоргскиин нэрэмжэтэ Ур… серваторидо һуража эхилһэн байна. Студент байх… рэ Свердловскын оперо, баледэй театрта дуулад… һургуулияа түгэсхөөд, театрай гол дуушадай нэг… юм. 1959 ондо Ленинградай театрта хүдэлхөөр ур…

Энэ удаа тэрэнэй гүйсэдхэхэ программа юрэ… болоно. Тэрэнь Русьта православна шажан нэбт… 1000 жэлэй ойдо зорюулагданхай, Тиимэһээ ород… шажанай хүгжэмһөө эрхимүүдынь зэдэлхэ байна… хоёрдохи хубида ород романснууд олоор гүйсэд…

БАЯ…

УРГАС…

ТҮЛ…

ҮНДЭР ЗИНДААДА ХҮРТЭЖЭ МАГАДГҮЙ

СССР-эй Уран зурагай академиин бодото гэшүүндэ ба гэшүүн-корреспондентдэ кандидадуудаар зохёохы ажалтанай холбооһоо, гүрэнэй, уран һайханай ба эрдэмэй эмхи зургаануудһаа дэбжүүлэгдэһэн хүнүүдэй нэрэнүүд «Советская культура» газетын 1990 оной мартын 31-нэй номерто тунхаглагдаба.

Буряадай АССР-эй Уран зураашадай холбооһоо СССР-эй Уран зурагай академиин гэшүүн-корреспондентдэ кандидадуудаар Даши-Нима Дугарович Дугаров, Доржи Гармаевич Пурбуев, Солбон Раднаевич Ринчинов гэгшэд дэбжүүлэгдэһэн байна.

М. ДАНИЛОВА.

БАРХАНДА БОЛОБО

Арадай уран бэлигэй бүхэсоюзна III фестивалиин ёһоор, мүн Агуехэ Илалтын 45 жэлэй ойдо зорюулжа, Хурамхаанай райондо хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэжэ эхилбэ.

Барханай соёлой байшанда һаяхан концерт болобо. Суглуулагдамал ехэ хоорой дуунуудаар концерт нээгдэһэн байна. Удаань буряад дуунууд ба ёохор хатар олоор гүйсэдхэгдөө. Эрхим дуунууд сооһоо нютагай арадай театрай режиссер Ц. Бадмаевай дуулаһан дуунуудые тэмдэглэхэдэ болохо.

Элһэнэй дунда һургуулиин коллектив энэ концертдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа юм.

Дуунуудһаа гадна шүлэгүүд зэдэлээ һэн. Барханай һургуулиин һурагша Ирина Ламожапова өөрынгөө зохёоһон шүлэг уншажа, олондо магтуулба.

Уран һайханай талаар хүтэлбэрилэгшэдэй, баян дээрэ наадагшадай һайн оролдосоһоо энэ концерт эрхимээр үнгэрөө гэхэ шухала.

Иимэ хэмжээ ябуулганууд районой нютаг бүхэндэ боложо байнхай. Коллектив бүхэнэй эрхим номернууд шэлэгдэжэ, районно харалганай программада оруулагдаха юм.

Б. ДОНДУПОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

АРАДАЙ ИНСТРУМЕНТНҮҮДЭЙ АЯЛГА

Һаяхан Улаан-Үдын П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин концертнэ зал соо буряад, ород арадуудай хүгжэмэй инструментнүүд дээрэ наадагшадай, мүн арадай инструментнүүдэй оркестрнүүдэй конкурс хоёр үдэрэй туршада боложо үнгэрһэн байна.

Энэ конкурсын дүн согсологдоходо, Зүүн Сибириин гүрэнэй соёлой институдай «Забава» гэжэ ород арадай инструментнүүдэй ансамбль (хүтэлбэрилэгшэнь Н. Осипов), П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин багшанарай баянистнуудай дуэт (Л. Спектор, Е. Тихонов), Северобайкальск хотын хүүгэдэй искусствын һургуулиин ород арадай инструментнүүдэй ансамбль (хүтэлбэрилэгшэнь С. Давыдов), хүгжэмэй училищиин 3-дахи курсын һурагша Наталья Толмачева (домбра), Хэжэнгын районой Загаһатын хүгжэмэй һургуулиин Дарима Потеева (чанза), Хэжэнгын буряад арадай инструментнүүдэй оркестр, Захааминай районой Санагын лимбэшэдэй оркестр, Түнхэнэй районой Галбайн дунда һургуулиин ятагистнуудай ансамбль болон бусад лауреадуудай ба дипломантнуудай нэрэ зэргэдэ хүртөө.

Н. ГОМБОЕВ.

Сэнхир экран

ПЯТНИЦА, 6

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35— Мультфильм. 9.45— «Алтан шайба» клубай шангай түлөө. 10.30—«Хүн ба хуули». 11.45—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда!» 12.30— «Оршон байгыш, Газар дэлхэймнай!» 13.30— Время. 16.45— «Воробей на льду»— үхибүүдтэ фильм. 17.45—«Ногоон дэн». 18.15— Киргизүүдэй нүүдэл ажабайдалай ёһо заншалнууд тухай. 18.50— Ород, совет авторнуудай шүлэгүүд ба прозо. 19.30— Время. 20.00— Дэбжэлтэ, Мэдээсэл. Соносхол. 20.30 — Симфоническа оркестрэй концерт. 20.40—«Штрихи к портрету В. И. Ленина»— олон серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи фильм. «Поименное голосование». 22.00— Время. 22.30— Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд. 22.35— Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.45— «Хэрээ бодол». 00.15— Хүгжэм.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00— Үглөөнэй гимнастика. 9.15— Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.45, 10.35— Оршон тойронхи дэлхэймнай. 10.05, 11.05— Англи хэлэн. 10.55 — Белогой нөөсэ. 11.35, 12.35 — Географи. 6-дахи класс. 12.05—«ТелеЭКО». 13.10— Скрипичнэ хүгжэмэй концерт. 13.30 — Футболоор СССР-эй чемпионат. 14.40—«Бидэнэртэй хамта, бидэнэр шэнгеэр, бидэнэрһээ үлүүгээр хэ». 15.40—«Первые радости» — уран һайханай фильм. 3-дахи сери. УЛААН-ҮДЭ. 17.55— Буряад хэлэнэй хэшээл. 18.30— Буряад ороной һонинууд. 19.30— Элүүр энхын бүхэдэлхэйн үдэртэ. 20.10—«Зүүн Сибирь». 20.20— Киноочерк. 20.40—«Брестский вариант»— баримтата фильм. МОСКВА. 21.15 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.30— СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ. 22.15—«Строитель» кооператив ба тэрэнэй түрүүлэгшэ В. И. Туманов тухай баримтата фильм. 22.50— Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд. 22.55— «Здравствуйте, все!»— уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 01.15—Крекшиндэ Л. Н. Толстойдо айлшаар.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто

Эдэ үдэрнүүдтэ республикымнай партийна организацинуудта КПСС-эй XXVIII съездын делегадуудай кандидатурануудые дэбжүүлхэ тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэ. Асуудал КПСС-эй обкомой мүнөөдэр нээгдэхэ пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ байна.

«Соведүүдэй хүдэлмэри» гэһэн ниитэ гаршаг доро Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ Буряадай АССР-эй арадай депутадуудай суглаан тухай мэдээсэл толилогдоо.

«Пленумэй һүүлээр мүндэлһэн бодолнууд» гэһэн ниитэ гаршаг доро БНЦ-гэй парткомой секретарь Н. Ленскиновэй статья толилогдобо. КПСС-эй обкомой пленумэй һүүлээр болоһон нэмэл партийна суглаан дээрэ БНЦ-гэй коммунистнууд пленумэй шиидхэбэринүүдые буруушааһан тухайгаа мэдүүлһэн байна.

«Бэшэг доро гараа табихаб» — КПСС-эй ЦК-да партиин ветерануудай бэшэг тухай газетын корреспондент П. Цырендоржиевай һанамжа иимэ гаршагтай.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

Кино, театрнуудта

ТЕАТР ОПЕРЫ И БАЛЕТА
ГАЯНЭ — в 19.

БУРЯТСКИЙ ДРАМАТИЧЕСКИЙ ТЕАТР ИМ. Х. НАМСАРАЕВА.
БУДАМШУ — в 19-30.

РУССКИЙ ТЕАТР ДРАМЫ
ТВОРЧЕСКИЙ ВЕЧЕР ЗАСЛ. АРТИСТКИ РСФСР, НАРОДНОЙ АРТИСТКИ БУРЯТСКОЙ АССР ГАЛИНЫ ДМИТРИЕВНЫ ШЕЛКОВОЙ — в 19-30.

«ДРУЖБА»
ЭГРЭТА ИЗ СЛОНОВОЙ КОСТИ — в 9-40, ЧЕТЫРЕ МУШКЕТЕРА (2 серии)— в 11-20, 15-30, 19-30, ЧЕТВЕРО ПРОТИВ КАРДИНАЛА — в 14, 18, 21-50.

«РОДИНА»
МАРИЯ, МИРАБЕЛА В ТРАНЗИСТОРИИ — в 9-40, НАЛЕВО ОТ ЛИФТА, КИНГСАЙЗ — в 11, 14-30, 18, 21-20.

«ПРОГРЕСС»
Красный зал — ЛОЖНАЯ КЛЯТВА (2 серии)— в 10, 12-40, 15-20, 18-10, 20-50.
Зеленый зал — САЛОН КРАСОТЫ — в 10, 13-40, 17-20, 21, ХОН ГИЛЬ ДОН — в 11-40, 15-20, 19.

«ОКТЯБРЬ»
СБОРНИК МУЛЬТФИЛЬМОВ — в 9-40, БЕЛАЯ … 13, 14-40, 21-30 … ТВА (2 серии)— …

«ВОСТОК»
НЕ ПОМНЮ … в 15-30, ВЛЮБЛ… ЧИНА — в 17, … ПРИНУЖДЕНИЕМ …

«БАЙКАЛ»
БОНЫ И ПОКО… 20-30.

ДК «ТЕКСТИЛЬЩ…
ШАРЛО В ИСП… 20.

«ЭРДЭМ»
ОПЕРАЦИЯ «… ПРИКЛЮЧЕНИЯ … 9-40, 13, 14-40, … КУССТВО ЗАЩ… 16-20, ДОМ … СТРИТТ — в 18…

НАШ АДРЕС:
670000, УЛАН-УДЭ
ул. Каландаришвили, 23.

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52. секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды—2-60-91, 2-56-23; промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63; информации—2-34-05; переводов—2-54-93; писем и селькоров—2-67-81; корректорская—2-33-61; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-99, г. Закаменск—31-61, п. Кырен—91-9-79, п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта—2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской АССР. Директор 2-40-45.

Н-033108. № 80.